

V več okolicah (zlasti v mariborski kresiji na Pesnici) so njive proti travnikom previsoko cenjene. 3. Vinogradi v Ormužu, v Vélki Nedeli, v Maleku, Šahenturnu in zgornji Radgoni v mariborski, ravno tako v celjski kresiji stojé na previsoki stopinji čistega dohodka, če se primerijo s ceno normalnih let od 1824 do 1828.

Uboga celjska kresija, ki nikakoršnih obrtnijskih zaslužkov nima, mora zdaj vsako leto 30.000 gld. gruntne davka več plačati, kakor plačate obé po živinoreji, kupčijskih in obrtnijskih dobičkih bogatejši poltretjikrat veči kresiji judenburška in bruška skupaj; to tudi najstrastnejši gornji Štajarec tajiti in za pravično spoznati ne more. To dobroto mora celjska kresija samo temu zahvaliti, da zraven preobložene Kranjske kresije Novega mesta leži.

Ker se je vkljub danim zapovedim posvetovanje brez namestnikov deželnih stanov godilo, lahko se vidi, zakaj se nihče zoper to dokončno odločbo oglasil in pritožil ni; in če bi se bil tudi kdo vzdignil, nič bi izdalo ne bilo pri znanem namenu cesarskega dvornega odseka za davke in pri znani nepremotljivosti kancellijskih gospodov. Če se je kdo čez napačno razploženje davkov pritožil, gosposke so vedno enako odgovarjale, da „zdaj ni časa za take pritožbe.“

Po ti umetno izpeljani in spričani razlagi vseh napak in pomot, mnogospoštovani poslanec Dominkuš, ki hoče, da bi vse dežele po enaki meri davke tako odrajtovale, kakor pravica tirja, prosi ministra denarstva, da bi se vnovič kataster v doljnem Štajarji pregledal in vse v letih 1836. do 1840. storjene pomote popravile, in da bi se ukazalo: a) da se za podstavo vzamejo v letu 1832. dovršeni in že potrjeni zneski; b) da bi se pri popravično in natančno podani primeri izpeljanem popravljanji tu na pritožbe po postavah gledalo; c) da bi se to delo le takim ljudem pod vodstvom deželnega poglavarstva izročilo, ki deželo dobro poznajo, ki so pošteni in na ktere se ljudstvo zanese.

To je v kratkem prošnja mnogospoštovanega Dominkuša, in jez se mu tu pri ti priložnosti namestu njegovih volilcev, pa tudi Kranjcev zahvaljujem, da se je v tej za telesno blagovitnost štajarske in kranjske dežele toliko važni reči srčno potegnil. Hvala bodi vam, ptujski volilci, da ste si za namestnika zbrali moža, ktere ga v ljubezni do domovine, do maternega našega jezika, do slovenske narodnosti nihče ne pri-seže. Taki možje so pravi namestniki Slovencev.

Peter Kozler

(v 21. listu „Slovenije“ l. 1848.)

Mnogovrstne novice.

* Loterija zapeljiva veša! — Dunajsk časnik „Morgenpost“ kaže, kako neumen je, kdor v loterijo stavi. Loterija — pravi — se je v našem cesarstvu vpeljala 1751. l., je tedaj 118 stara — res velika starost, — al sramotna starost! Po tem na drobno odkriva loterijske skrivnosti. Začenja z ambo (dvojko); 90 števil, ki jih ima navadna loterija, se more 4005krat sestaviti po dve in dve številki. Ker pri vsaki loteriji 5 števil na dan pride in je med temi 5 številkami 10 tacih dvoj, tedaj je celó celó malo upanja, da kdo ambo zadene, ker med 400kratnim srečkanjem se more le ena amba zadeti. — Kako pa je pri tîrni (trojki)? Pri 90 številkah je 11.148 tîrn. Ker je med 5 številkami vsake loterije 10 tîrn, tedaj se more med 11.784kratnim srečkanjem komaj ena tîrna zadeti. — Med 90 številkami pa je 2,555.190 kvatîrn in 43,949.268 kvintîrn — po takem vsak lahko sodi, da ni skor nič upanja, da bo ravno nje-

gova kvatîrna ali kvintîrna vlečena. — Potem je pa še drugih tacih „pravíc“, ki jih ima loterija, da ljudje nosijo denar v loterijo, pa ne vidijo dobitka.

Od 15 do 18 milijonov gold. znosijo ljudje v loterijo čez leto in dan, in vsak vé, da večina ljudi, ki v loterijo stavijo, so ljudje revnišega stanú, ki krvavo krajcarje potrebujejo, al namesti da bi ga nesli v hranilnico, ga nesó v loterijo. To so tedaj krvavi žulji, ki jih ljudje loteriji žrtujejo. In koliko čistega dohodka ostane državi od 15 ali 18 milijonov? Komaj 4 do 5 milijonov, — vse drugo se pogubi po stroških, ki jih država ima z oskrbništvom loterij. Zadnji čas bi tedaj bil, da se odpravi igra loterijska, ki je že toliko nesreče rodila med ljudmi.

* Koliko denarja se pokadí v našem cesarstvu? — Prve tri kvatre lanskega leta se je prodalo 547 milijonov avstrijskih smodek (cigar), 3½ milijona pa tujih, 22 milijonov funtov tobaka za piti ali kaditi (duhana) in 110 milijonov zvezkov tudi tega tobaka, 2½ milij. funtov pa tobaka za nos. Skupilo se je za ves tobak 30 milijonov gold. — V primeri z predlanskim letom se je tobaka lani spet več poprodalo.

* Hiša in zemljišče za 1 goldinar. — V Hochschach-u v gornji Avstriji je imela hišica z 400 štirjaškimi sežni zemlje na boben po eksekuciji prodana biti. Ljudem pa se je ubogi kmet smilil in sklenili so, da ne pridejo k dražbi. Vendar je bila po dražbi (licitaciji) prodana — kupil jo je pravdarsk dohtar. Tako piše „L. Abendpost“.

* Strašno neumna vraža. V soseski Drago-nyeški na Ogerskem je nek kmet, Janoš Zsinyero, truplo svoje žene, ki je pred 6 tedni umrla, izkopati dal in jo vpričo mnozih sosedov na kosce razsekal, in ga potem spet zakopati dal. Zavzeti gledalci so ga vprašali, zakaj to počinja, in on jim je odgovoril: „baba me je strašit hodila ter mi žugala, da me zadavi — zdaj bom saj mir imel!“

* Košut — ogerski diktator l. 1848 — je svojim volilcem poslal pismo, v katerem pravi, da bodo v Evropi kmalu veliki dogodjaji prišli, da se bodo države razrušile in se druge napravile, narodi vstali ali pali, kakor si bodo po pameti ali nespameti svoje stališče volili. Ali se Košut ne misli morebiti že tudi „kralja magjarskega?“

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

Mogočno topi grmé iz Rosafe-skadarske trdnjave: tisoč in tisoč odmevov vzbujajo po albanskih gorah. Oh, kamo so izginili Skanderbegovi časi, ko je 700 topov tudi tisoč in tisoč vojščakov vabilo pod prapor sv. Križa domovini in veri na brambo! Arbanaši so ljuti ruvači v boji; al po smrti mogočnega Kastrijote Skanderbeg-a so narodovi prepiri proklestili Mohamedanu pot čez albanske gore, in od tistega časa, kar je polumesec posvetil in sveti po gorah in dolih te domovine, kar so se Arbanaši odpovedali Kriščevej veri, od tiste dobe gine narod, ginejo Arbanaši — da-si so hrabri; ne poznajo družega nego boj, ali njih kosti se belé po arabski pušči, ali se sušé pod žgočim tuniškim solncem, nektare pa gnijó v črnej zemlji podonavskih kneževin, le malokteri Arbanaš umrje na mestu, kjer je stala njegova zibelj; skadarski paša Mustafa Bušatli sè slehernim strélom kliče tisoč in tisoč mož pod svoj

trorepi barjak (prapor), ki ga je — meni nič — tebi nič — nateknil na bastiji Rosafi, ter svoje Arbanaše kliče na boj sè Carigradom, sè padišahom, z azijskimi Mohamedani; rad bi zatrl krivovernega sultana in zopet poprejšnjo staro slavo oživil koranu. Ali — paši ni nič do korana; sam in njegovi Arbanaši se malo menijo, kaj ukazuje koran, kaj zahtevajo „ulemje“, saj so tako rekoč polovični „giauri“ v svojej veri; le nove naprave turške carjevine so na poti tem mogotcem, vidijo vže namreč, da peša njih moč in da mora kmalu vsehniti; zato kričé: „Vera prorokova je v nevarnosti!“ — njih jate pa po izgledi vreščé: „Vere prorokove se je oklenila nevarnost!“

30.000 vojakov, ljutih ruvačev Arbanašev, vstalo je 1831. l., vzbudili so jih topje Mustafe Bušatlija. Dolgo časa je vže tega, kar se niso več topli z nizam-om,*) zatoraj vsi goré, da bi se skoro zgrabili. Hoj, ali bo še zemlja krvava, ko se sprimejo sè sultanovim nizam-om, ki mu načeluje veleslavni Rešid-paša. — Po Skadri in po okrožji vse mrgolí turškega vojščaka, Bojani po obéh obalah taboré bojevalci, komaj branijo šajke — skadarske in iz okrožja, da tako ali tako vzdržé edinstvo na obéh obalah.

Po skadarskem jezeri brhka ladjica pluje od črnogorskega otoka Morakoviča naravnost v Bojanin iztok. Vže je meju arbanaškimi šajkami. Postaren moški sedí zadaj in suče čolnič; gotovo je dober veslár, ker je toliko šajk okrog in okrog, na vse strani švigajo, pa ob nobeno ne zadene sè svojo ladjico. Spredaj pa sedita dva druga moška, na pol mlajša, če ne več; le mladost ji razlikuje od starega veslarja; kroj in orožje imajo vsi trije enako, za pasom ima vsak dva dolga samokresa, ob levem boci handžar, sredi ladjice pa ležé tri puške. Zavzeti jih pogledujejo Arbanaši — te tri plavce v ladjici; pa saj jih poznajo, poznajo svobodne črnogorske sinove, ki se do zdaj niso še vdali v boji tudi mohamedanskemu Bosnjaku ne, in ako Bog dade, ne vdadé se jim nikoli, temuč kakor se léta stičejo z léti, tako ne mara, ali kaj ta nemara, dedstvo svojih pradedov nastopijo z brati rojaci vred v Bosni, Hercegovini in tù celó medi Arbanaši, dedstvo, ki so ga pradedje izgubili na Kosovem polji. Arbanaš je ljut ruvač, ni varno stepsti se z njim, res ne; ali kaj je vsa njegova krutost v primerji sè črnogorsko močjo, ko handžar zaleskeče Črnogorcu v pesti? — „Kaj pa ti hoté!“ — čudijo se drug drugemu Arbanaši in kažó z bližnjih obal in šajek ladjico in Črnogorce.

Ali Črnogorci neskrbno plujó dalje tako, kakor bi ne bili med krvoločnim sovražnikom: nič ne zapazijo arbanaškega zavzetja, ki so ga vzbudili sè svojo nazočnostjo, le ladjica jim je na mari, da ne bi z njo zadeli ob katero šajko — ter zvrnili se, ker človek ne more varno voziti ozkih šajek — izdolbenih samo iz enega drevesa. Zdaj pa zdaj stari veslar pogleda na obali ob Bojani tako, kakor bi koga iskal med zgnječeni Arbanaši; na enkrat pa pokima z glavo in ladjico žene k desnej obali. Tù stoji moški — po dragoceni obleki in po orožji kapitan, miga z obema rokama, kriči in kliče Črnogorce: „Sem, le sem zaveslaj, ti stari Krvina! Ali si morebiti vže oslepel od samega dima ali kaj? — Ko bi to pred nekoliko leti bilo zgodilo se vže“ — obrne se na okrog k nazočim, ker vidi, da Črnogorci k obali veslajo, — „znajte, dragi moji, marsiktera mati bi se ne bila jokala.“

Ladija prireže do obale, starček vzdigne svojo puško sredi ladjice, obesi jo čez pleča in skoči na obalo tako na lahko, kakor kak mladeneč — dvajset let star še le.

*) Nizam je rédna turška vojska.

„No, kako pa je kaj, Lazo?“ — povpraša ga stotnik Arbanaš, drugi pa se izvédavo kakor otroci tlačijo okrog starčka tako, da je komaj razprostrl roke.

„I tako no, kapitan Topčić!“ — odgovori in pogiblje z rokama. Iz tega odgovora ni nič gotovega izvedel stotnik Topčić, zato ga debelo pogleda. „Jaz moram brž odpluti, kapitan“ — pové zopet starček — „ne morem na ogled ostati tù, kapitan Topčić, daj tedaj, prosim, pelji me k vezirju!“

Stotnik Topčić si fez pomakne na zatilnik in posvédra brke; zdaj je nekoliko mogočnejši vpríčo svojih tovaršev in pokornih, ker so čuli, naj Črnogorca Laza sprémi k vezirju; videli so, da je vže čakal ga, to ni drugače, gotovo je kapitan vezirjev zaupnik — ošabno odide, stari Črnogorec pa za njim, a ne ozré se ni na desno ni na levo, tako, kakor ne bi videl nobenega Arbanaša, nikakoršnih priprav na vojsko. Mlada spremnika sta ostala v ladjici Arbanašem na ogled. Sicer sta še mlade krvi; tabor množne vojske z bojnimi pripravami vred, kaj takega je nadnavadno, ali nič ne miče mladenških Črnogorcev vse to: videla sta vže takove priprave in Arbanaše — v ljutem boji; rajša sta se stegnila po vitkeji ladjici, da ji greje božje solnce.

„Gledite, tedaj k vezirju!“ — čudijo se Arbanaši vse križem. „„Pozor, junaci!““ — eden izmed njih jako vžno opazi tako, kakor bi mu bil vso skrivnost vže razodel kdo, „„pozor, nekaj bode, kar koli!““ — „„Res je to!““ — potrdé poslušalci, pa so vedeli to, kar poprej.

Ura mine za uro; mlada Črnogorca v ladjici sta vže nekolikrat obrnila se, da ju solnce ne bi pražilo samo na tistej strani. Enemu je vže do dobrega vroče, dene roke pod glavo — in ravno bi bil sladko zaspal, kar ga tovariš dregne. „Oče!“ — le s to besedo mu je razodel, zakaj je izdramil ga.

To trenotje stari Lazo sè stotnikom vred pride iz gradú Rosafe pred Skadro k svojej ladjici nazaj. A zdaj se mu ne mudí tako, kakor se mu je mudilo poprej: zdaj pa zdaj se vstavita s kapitanom in razgovarjata, na vse strani se ozirata tako, kakor bi hotel prešteti vse prapore, in izvedeti, kateri národ je okrog tega ali tega barjaka.

Topčić sam mu pomaga izvedeti vse: sè hinavsko oholostjo kaže šest bunčukov (konjskih repov), ki se v zraci vijó nad taborom na pozlačenih drogéh. „Ko bi sultan ukazal priti na vojsko, ta krivoverec, kaj meniš, ali bi videl toliko bunčukov v njegovem tabori?“ — naposled povpraša starega Krvine, kaže in šteje prapore posamesnih arbanaških pokolenj, in vsikrikne: „Hoj, Lazo, ta vojska, ko bi prihrula na Črnogoro, razrila bi jo do dna kamenénega srca!“

Lazo se milo posmehne in ozré na stotnika Topčića, ki je zarudel, menda bolj zaradi svoje nepremišljenosti nego zaradi svojega bahanja, kajti do céla je bil prevrjen, Arbanaš — da je vsakemu kos. „Kaj bi nizam mogel takej vojski?“ — povpraša zopet Topčić, „govôri le ti, stari perjanica, povedi, ali ta moč sultanovega nizam-a ne razžene tako, kakor veter pleve razprší, — to ti bode gorjé v sultanovem serajli“ — potrdi še naposled.

„Kdo bi vedel vže zdaj to, kaj še bode, kapitan Topčić!“ — odgovori Lazo.

„Ta opazka je arbanaškega kapitana čudno omračila: vpre oči v Črnogorca, zavzet odmaje z glavo in molčé ga spremi prav do ladjice.“

Ladija odrine od obale, a Lazo jo požene nazaj v jezero. „Po dveh dneh se vidiva v Prilipici!“ — zavpije za njim kapitan Topčić.

„Po dveh dneh!“ — povzeme Lazo, in vsi trije

jamejo močno veslati: Bojana je prodka na svojem iz-
toci v skadarsko jezero. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Gorice 7. sveč. — Odvetniška zbornica tukajšnja je že naznanila, da se visokocenjeni naš rodoljub gosp. dr. Lavrič iz Ajdovščine za advokata preseli v Gorico. Z veseljem slišimo, da nastopi sred meseca aprila svojo novo advokacijo tukaj, pa se tudi nadjamo, da bode imel dela na kupe.

Iz doljnega Štajarja 7. svečana. — n —. V poslednjem svojem dopisu sem vam povedal, da volilni odbor za volitev deželnega poslanca, ki bode 1. sušca v Celji, ni še nasvetoval nobenega kandidata. Zdaj pa se ta odbor oglasil po veljavnih možéh in z gorko besedo nasvetuje rodoljuba, ki ima vse lastnosti za prevažni posel, ki ga ima poslanec slovenskega našega naroda v okraji celjskem, in to je gosp. Ivan Žuža, posestnik v Grižah. Našim ljudem tedaj zdaj ni več premišljevat, koga bojo volili; Ivan Žuža stoji na zastavi! To pa naj nikogar družega ne žali, ker s tem ni rečeno, da nihče drug bi ne bil za poslanca sposoben; al ker imamo zdaj le enega voliti, naj se volilci ravnajo po gotovo prevdarjenem nasvetu volilnega odbora. Kakega družega zdaj vmes siliti, bilo bi proti disciplini, ktera mora veljati pri volitvah, da se vsem na škodo ne razcepijo glasi in da po takem ne vodimo po kakošni trmi vode na mlin nasprotnikov svojih. Možje, ki bote izbrali svoje ljudi, da grejo 1. sušca v Celj deželnega poslanca volit, pazite tedaj dobro, da izberete take, na ktere se zanesti morate, da jih ne presukne nobena Žuži nasprotna sapa, in izid volitve potem ne bo dvomljiv. Pri volitvi dr. Razlaga se je sijajno pokazalo, kaj premore sloga; živela i sloga tudi pri volitvi 1. sušca!

Iz Metlike 3. sveč. J. K. — I v naši čitalnici je bil včeraj rojstven dan našega Vodnika svečano obhajati. Oprsje Vodnikovo — darilo rodoljubnega gosp. Adolfa Gustin-a iz Ljubljane — je bilo na spodobnem kraju naše čitalnice postavljeno, sè zelenimi kiticami ovenčano in z Apolovimi svečami razsvitljeno, ves prostor naše čitalnice pa krasno olišpan. Pesmi: „Od straže hrvaške“ in „V Arabije puščavi“ so domoljubni naši pevci peli z ono navdušenostjo, ktera gré sveti narodni reči. Slava Vodniku! — Po tej svečanosti je bil ples in vesela pojedina, pri kateri so se odmevale zdravice, se je pelo in radovalo, da ni bilo ne konca ne kraja. Že so petelini naznanjali jutranjo zoro, ko smo se ločili sè zavestjo, da nam ta veselica še dolgo ostane v dragem spominu. — V nedeljo 7. dne t. m. imamo zopet vesel večer v čitalnici naši. I zopet bode radosti obilo.

Novomesto 5. sveč. — Čitalnica naša napravi na čast Vodniku 14. svečana t. l. „besedo“, h kateri se uljudno vabijo društveniki in tudi drugi rodoljubje. Začetek ob 7. uri. Odbor.

Iz Notranjskega. (Zabéla na peticijo ljublj. „konstitucionalnega društva“ zoper §. 19. decemberske ustave.) Pred nekaj časom mi je prišla po naključbi v roke sledeča prošnja: „An das lebliche k. k. Becirzks Gericht zu — — —. Wir bitten sollen übersehn vir den Wurm, das bei uns in — — — sehr vill gefresen hatt sollen uns hölfen.“ — Stavim, kar kdo hoče, da najtemeljiteji Nemec ne razlušči jedra „visoke nemščine“ tej prošnji, pa tudi dotična gosposka bi se bila vkvarjala brez vspeha, pravi pomén tega spisa si raztolmačiti, ko bi ne bile razjasnile prošnji pridjane priloge, kaj da prosilci od gosposke zahtevajo. Zahtevali so namreč, da bi se jim zemljiščini davek odpustil, ker je na njihovih

njihvah in senožetih črv mnogo škode naredil. — Kako bi vendar slovenskemu narodu protivni časniki za-smehovali pisatelja, kateri bi tako bedasto in nerazumevno prošnjo v slovenskem jeziku pri gosposki vložil! — Dobro mi je znan ta mojster skaza nemške kulture, vendar še zamolčim njegovo ime, ter se nadjam, da bode vprihodnje prošnje na gosposke napravljali v domačem jeziku, kterege se je od svoje matere učil in kterege tudi vedno in prav gladko govori, ter bi ga mogel tudi pravilneje in bolj razumevno pisati nego tujo mu nemščino. — Naj naši kmetiški župani nikar ne mislijo, da gosposke le v nemškem jeziku pisane prošnje in pritožbe prejemajo, slovenske pa pod klop mečejo. Ta misel je napačna. Ne dá se sicer tajiti, da je še mnogo takih uradnikov pri c. kr. gosposkah, ktere božjast prime, ako vidijo slovensko vlogo, pa to nič ne dé, saj pri nas na Kranjskem se nobena gosposka ne sme braniti, slovenske vloge prejemati ter jih po ravno tistih postavah reševati kakor nemške. Zatoraj naj vsakdo, kdor je slovenskega jezika v pisavi zmožen, dopisuje gosposkam le v slovenskem jeziku, kar je gotovo veliko bolj pošteno in hvalevredno, kakor pa spakovanje v tujem jeziku.

Iz Gorenskega 5. sveč. — V 25. listu nam je „Tagblatt“ pa le zopet „znamenito“ novico prinesel, namreč to, da fužinska županija od deželne vlade zahteva, naj se jej pošiljajo postave v nemškem jeziku, češ, naj svet zvé, da tudi na slovenski zemlji je hrepenenje po nemščini! Pač ni bilo treba take „Sensationsnachricht“ po svetu trositi, da nemški trg Fužine (Weissenfels) s svojo po večem nemško okolico nemških dopisov in postav v nemškem jeziku želi; saj deželna vlada razpošilja deželni zakonik in vladni list v nemškem in slovenskem jeziku natisnjen; c. k. uradnike pa gotovo nemškemu trgu Fužine ne vrivajo slovenskih dopisov, ker večidel tudi slovenskim občinam na Kranjskem le v nemščini dopisujejo! Kako tedaj fužinska občina more pritoževati se, ker se jej na vse strani od nekaj vstreza? „Tagblattova“ novica v tej zadevi je toraj toliko stara kot fužinska občina. Vprašamo pa „Tagblatt“: kako je to, da on za veliko večino slovenskih prebivalcev na Kranjskem nikoli ne zine ne besedice in za-nje ne tirja djanske izpeljave §. 19. državne ustave?! Pri vsaki priliki tedaj „Tagblattovci“ očitno kažejo, da celó nič srca nimajo za naš narod slovenski in njegove potrebe, — le tujo nemščino stavijo zmirom na oltar, kakor da bi že kateri narod za to omikan in podučen bil, če govori jezik, ki ga nemški koroški hlapec ali pa dunajska fračlarica na „Naschmarktu“ govori!

Iz okolice kranjskega mesta 6. sveč. — Močno nas veseli naznanilo v poslednjih „Novicah“, da se je državni naš poslanec gosp. dr. Toman pri pretresovanju državnega proračuna tako krepko za odpravo strmih klancev na kokerski cesti potegnil in da je tudi ministerstvo preložbi ceste s tem pritrdilo, da se je v ta namen za letošnje leto 10.000 gld. odločilo. Prosimo gosp. dr. Tomana še za to, naj pri ugodni priliki ne zabi tudi strmega klanca poleg Kranja na kokerski cesti, kjer ljudje in živina posebno pozimi, ko je ledeno, silne težave trpé, katerih bi se s pripravo preložbo mosta čez Kokro prav lahko ognili. Saj so se v novjšem času mostovi čez širje vode in više bregove postavili, zakaj bi to le čez Kokro pri Kranji mogóče ne bilo?

Iz Polhovega gradca 4. sveč. (Žalostni stan našega narodnega jezika.) Te dni mi je neki dacar prinesel neko Lukmanovo popisovanje, naj ga podpišem. Jaz se temu čudim, ker dacar že dolgo vé, da jaz nemškega ne umem, pa me vendar sili, naj podpišem

bojo zapisala, z vžigom zaznamovala in z majhno premijo obdarovala, in gospodarjem se bo reklo, da jih pripeljejo vsako leto na ogled, in vsako leto bojo najboljša med njimi premije dobivala do 3. leta v jeseni. Zdaj se bojo tista žebeta, ki so za pleme pripravna, ali kupila za cesarske žebce ali se jim bo licencija dala, da jih smejo gospodarji? in vrh tega dobó še največjo žebcevo premijo. — Ker pa državna kasa ni preobilna, bojo se premije v denarjih le kmetom, velikim posestnikom pa medalje dajale.

Vlada bo za cesarske žebce pred vsemi le domače kupovala; s tem hoče pridnim in umnim gospodarjem dobiček domače reje nakloniti, in ona se ob enem odkriža velicnih stroškov, ki jih ima s tem, da si v dragih kobilstvih žebce izreja. (Kon. prih.)

Gospodarske skušnje.

* Potrjen cepilni vosek. „Novice“ preteklega leta so prinesle nam v 19. listu naznanilo, da na Francoskem sadjerejci pripravljajo cepilni vosek iz enake mere ribje masti in smole. Te vrstice preišljeva je si mislim, ako se ta zmes res dobro prime in ribja maščoba drevjic ne škoduje, prihranil bi si vendar le vsako leto nekoliko stroškov, in ker je ribja mast v primeri z voskom zelo po ceni, smole si pa že vsak otročaj na kmetih lahko nakreše, kaj veljá, ko bi se morda tudi priprosti kmet mesto mahú in ilovice te maže poprijel. Poskusim, pa ne na mero, ne na pezo, ker nisem imel priprave. Dam strdit stopljeno dvojino, pa tudi v hudem mrazu je ostalo le tekočina. To mi je kazalo, da je premalo smole, ker mešanica nima zadosti trdine. *σφονα!* = to je, zdaj te imam! Izgovorivši to grem po peščico ostankov belih sveč (mili-, apolo- ali stearin-sveč), na ktere sem že zdavnej pazil za to rabo. Vse skupaj vnovič pretopim. Na mrazu strjeno mi je dalo prav lepo in cepilno mazilo.

Nekoliko skušnje je zadosti, da zadeneš pravo mehkoto in pravo trdobo. Ako ti je prevoljno, pritopi svečnih ostankov; ako je pretrdo, prilij stopljeni mešanici ribje masti. To mazilo, ako se vzame lepa očiščena smola, se na videz malo loči od navadnega voščene; sicer pa tudi druge potrebne lastnosti za cepljenje ima: vleče se prav lepo, in prime se dobro. — Zavoljo nizke cene se rabi lahko tudi pri večjih drevskih ranah, tudi se ti je ne bodo lotile čebelice, kakor se godí pri voščeni, ako si slabo povil.

Lovro Mencinger

* Da krava mleko pusti. Proti trdovratnim kravam, ki nočejo mleka dati, priporoča angleški gospodar Johnson kot gotovo sredstvo kislo mleko, katero se jej piti dá. Ko je krava posodo izpraznila in jo začne lizati, kmalu bode mleko izpustila iz vimena. Čez 2 tedna se krava tudi brez kislega mleka odvadi svoje napake. „Gosp. List.“

Slovstvene stvari.

Razglas in razpis.

Četrty občni zbor Matice slovenske je 5. avgusta 1868. leta sklenil, da hoče po izgledu českega „Slovnika naučnega“ izdati slovenski „Slovník naučný“.

Za vodstvo tega podvzetja odbor izmed Matičinih udov, izmed katerih imate dve tretjini stanovitno bivališče v Ljubljani in so voljni prevzeli ta trud — izvoli poseben odsek.

Temu odseku se na stran dodá sposobni plačani vrednik, kateremu se podá navod v smislu sporočila, ki

je tiskano v sporočilnem delu Matičinega koledarja na 17., 18. in 19. strani.

Tajniku bode se za splošna vredovanjska dela, popravo sestavkov in tiska in dopisovanja na leto dajalo 200 gold. nagrade in za sestavke, ki se sprejmó v naučni slovník, kakor drugim pisateljem plačalo po 25 gold. za tiskano pôlo.

Kdor želi prevzeti posel vredovanja slovenskega naučnega slovníka, naj se oglasi pri odboru do 1. aprila 1869. leta.

Odbor Matice slovenske v Ljubljani 18. februarja 1869.

Dr. E. H. Costa, predsednik.

Anton Lésar, odbornik in tajnik.

* Prvi list „Glasnika“, ki ga je v Mariboru začel izdajati J. Jurčič, je prišel na svetlo. Nalogo svojo, ki mu je na čelu zapisana, „za zabavo, književnost in poduk“, zvesto spolnuje.

Prislovice in reki iz Istre.

Živu u miru kao dva prsta. — Te spominja, ki te doma nima; rad bi te imeti, ma mu nemore biti (se reče, kadar se kemu skuca). — Da je marač februar, bi činil lonac polé jedne strani vreti, a polé druge lediti. — Dobremu težaku se ruka ne odseka (dobrega delavca treba pošteno platiti). — Ča se reje vidimo, to se slabeje ljubimo (aus den Augen, aus dem Sinn). — Do Ivanje daž s kalom (kalužo), od Ivanje s kapom (kapljo). — Do Ivanje suša, od Ivanje moča; do Ivanje moča, od Ivanje suša. — Ki prijatelja kupuje, ga slano plati. — Ča je sujeno, ni minjeno (fatum). — Ako nimaš drugoga dela, hodi vrata vrtet. — Ne hodi za nosom, nego za pamet-jom (ako bi ki rekal, grem za nosom). — Služila lisica vuke, pak je kožuh zgubila (lakome i mudri težko brez škode služi). — Bože! čuvaj nas od ženske dvojezične (ka v govorenji glas menja). — Človek s petdeset let treba, da ima obrnjene misli u nebo, a oči u zemlju (se reče starcu, ki kaj nespodobnega govori). — Ki nič pošalje, nič je sam (po poslaniku se pozna pošiljatelj). — Piru se pristoji pesan, a pogrebu plač. — Misliš, da su ti onde tovari (osli) s klobasicami sapeti (misliš, da češ bolje najti). — Srečna kuća, kade je črni mačak i črni peteh (vraža). — Kolo zasaniti (das Rad sperren). — Česa ni, neće ni vojska. — Turkina tulči (turšica dela klasje). — Sankati se na vlačicah (Schlitten fahren). — Pomrak sunca, pomrak meseca. — Oknjaka sta stranska kamna pri oknu, podoknjak, nadoknjak, gornji i dolnji; tako, vratnjaka, prag i nadvratnjak, pri vratih, a oknarice so Fensterbalken, vanjska stakla Winterfenster. J. V.

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Tri ure vže veslajo, in zdaj so še le jezeru na desnej, jugovzhodnej obali, kjer se cesta kakih tisoč korakov od jezera začne krebri in dalje in dalje drži ob propasti; vije se med skalnimi zijalkami noter do Prizrena; tū paše šardaške gore, od kodar potlej beži na dve strani: v Bosno in na Kosovo polje po enej strani, v Macedonijo in Prilipico in dalje v Monastir pa na enej. Tū vsi trije poskačejo na kopno, Lazo se obrne: pred njim kipé črnogorski vrhovi, za jezerom

se vidi sveti Nikolaj, Staven, Moraković vidi črnogorske otoke, in zdi se mu, da na bastiji vidi brate Črnogorce, da vidi reko, Črnojević po imeni, kako valove podi v jezero; dolgo časa gleda na ljubo Črno goro, tako dolgo, da mu je otemnelo oko, da se mu je zasolilo. „Ali vas še kedaj pozdravijo moje noge, ljube gore?“ — šepeče sam sebi — „ve ste mi bile zavetje, varno sem počival vam v naročji, in ko bi mogoče bilo, ozdravela bi rana mojega srca v tujej očini, ali — ? — Oj, ne zaceli se, ko bi jo izpiral sam sè svojo krvijo!“

Zdaj umolkne, kakor bi se bil vlastne misli vstrasil, otere z dlanjo obraz in obrne se k svojema mladima spremljevalcema rekoč: „No, draga moja, še enkrat se ozrita po naši svetej Črnej gori, ali jo še kedaj vidita ali ne, to sam Bog zna, človek ne.“

Mladenica se pogledata; da bi domovine nikoli več ne videla, da bi morala umreti na tujem sveti, ne v njenem naročji, oh, to je gorje Črnogorcema! Eden hoče izpregovoriti in nekaj povprašati, ali ker sta vajena slepo slušati očnim ukazom, zato molči in pobesi glavo.

Starček — ne léta, temuč dušna žalost mu je razoral obraz, da si ni mogla skloniti njegovega telesa, ni oledeniti njegovih udov — starček nekoliko časa motri mladenica: „Dobro slutim vajino bolést, sina! Saj je z menoj na vsem sveti taka, ali jaz sem imel in poznal drugo domovino nego vidva, ki poznata le Črno goro.“

„Ktero drugo domovino?“ — povprašata oba na enkrat.

„Zdaj še ne morem, ali prav za prav tū ne smem razodeti vama očine minulosti“ — odgovori Lazo — „tū nam pogled na arbanaški tabor, na tabor teh Kriščevih sovražnikov, kalí svete spominke, in sleherno trenotje kdo prijezdi mimo nas. Brzo se tedaj poslovita od Črne gore, še denes moram nekaj učiniti.“ — Ne zmeni se zdaj več za mladenica, temuč odide in vže je na prvem holmci, predno ga sina dospeta zopet.

Vže davno se je noč razlegla po krajini; zvezde migljajo na jasnem nebu tako, če prav mesec ne sveti, da človek vendar-le dobro pozná cesto. Visoko po šardaških gorah vže koračijo stari Lazo in njegova sina. Gotovo starček dobro pozná pot, ker ne ide po tistej cesti, kodar solunske karavane v Skadro potujó, in ker ne hiti po cesti, ki se zmerom vijuga, in ki je ovinkasta tako, da bi bilo treba, da se ogne zdaj propasti, zdaj skoro omotično visokih skal. Lazo ide naravnost: ob propadih in čezi skalovje, le kjer je lés tam pa tam pregost, ondukaj obstoji — ter zdanjost primerja nekdanjosti. „Ondi-le je poprej bil les, a zdaj gola skala čepí tam“, — na pol omeni sam sebi — „ta božji ogenj bi vés les skoro sam zapalil, ali to je dobro, da zopet drug vzraste. Res da, presneto res: marsikaj se je spremenilo teh dvajset let! Ta mlada hraščina tamkaj-le, ravno zdaj zelení, poprej pa ni bilo še travice ne ondukaj; saj dobro znam, tū sem bil čisto na oprezi.“ — Zopet korači naprej. — Zdaj pridejo na teme nekemu hribu. Dosti velika plan se razprostira za tem hribom, a ravno pred njim jo skalovje robi, okrog in okrog tako, kakor skladje iz zgolj granita. Mladenica ne znata, da so vže davno zapustili cesto v Prizren, da je krajina zmirom neugodnejša in divja, kajti premišljata očeta, zakaj je denes vés skrivnost, res čuden, tako, da še nikoli ni bil takov; pa še njegove opazke pri skadarskem jezeru, te so vso izvedavost izbudile v njih. Tedaj ni Črnogorec po rodi? Kje pa, kje neki je stala njegova zibelj? Čudovito!

„No, sina!“ — Lazo na enkrat zasopen izpregovori in obstoji — „puški na mir in ozrita se po okrozi. Nad babuškim strmcem bedí cela truma orlov hajdukov,

solunske karavane vže znajo, zakaj zavijajo na levo k Prizrenu.“

„Zoper hajduke, zoper te slavne turške morilce, nisem streljiva vzel s seboj“, — opazi eden obéh sinov, in trkne s puško ob tla.

„S pravoslavnimi kristijani se ne bodem ruval, ti so pravi bratje nam Črnogorcem“ — pritrdi drugi brat.

„A tako Bogdan? tako tedaj Vuk?“ — stresne oča glavo. „To ni nič kaj posebnega, ker sta se mu sina vprla, ko jima je vstavil orožje, Črnogorca imata prav, zakaj in kako to. Saj vladika sam ne smé ukazati: tjekaj idite, tam bojujte; glavarji in starešine ogovoré vojsko tako: junaci, tako in tako je, kaj menite vi, do tega je zopet, da Črnogorska pokaže svojo moč! — Ko izvedó, kaj in kako, zavrísnejo junaci in zgrabijo sovražnika, da ne vzeme več v misel, kedaj se je lotil Črne gore; da neté, tega ne črhne nobeden, in to ostane. Tako se mora vesti vladika, več prave pa tudi oča nima do svojih sinov.“

„Dobro, sina!“ — pohvali ji oča po nekolikem premišljenji. To je pošteno. Ali kako bi hajduk pravoslavnega kristijana ločil od prokletega Mohamedana v temi? Ali poznata hajduško življenje? Meni je njih geslo neznano tako, kakor vama, kdor pa tega ne pozná, temu ni varno bližati se njih taborju.“

(Dalje prihodnjič.)

Iz življenja — za življenje.

En sam oče more prerediti dvanajstero otrok; al dvanajstero otrok ne more enega očeta.

Kjer so karte, ondi so tudi karke (gavge).

Ako hočeš izvedeti, kakošen je gospodar, ogledi njegov dvor in gospodarske oprave; ako hočeš poznati gospodinjo, ogledi sobo, kuhinjo in kamre.

„Pučki prij.“

Mnogovrstne novice.

* Akademija v Leoben-u na Štajarskem, kjer se rudarsko pravo (Bergrecht) uči, je imela lani 12 učiteljev in — 18 učencev. Dohodki njeni so znesli 244 gold. 41 kr., — stroški pa 15.173 gold. Ali se splača taka akademija, ker je kmalu toliko učiteljev kakor učencev?

* V Trientu v laških Tirolih so Lahoni (Italijanci) napravili dva plesa, na ktere pa se ni smel noben vojak in noben Nemec prikazati.

* Ogerskih cekinov — tako piše „Pešt. Lloyd“ — nočejo v Bukareštu nekatere velike kupčijske hiše jemati; pravijo, da niso pravo zlato.

* Da Slovani avstrijski niso in nikoli ne bojo prijatelji Prusom (Prajzom), to pač ves svet vé, al od neprijatelja se izvé resnica. Minister Brestl je Avstriji (Ogersko puščamo zdaj pri tej besedi zmiraj na stran) napovedal za 30 milijonov davka več. Od 1848. do 1868. leta se je primanjka (deficit) pomnožila na 1912 milijonov. Od 1848. do 1864. l. je državni dolg vsako leto zrastel na blizo 100 milijonov. Leta 1865. je dodalo okoli 79 milijonov, leta 1866. pa 387 milijonov. Razložek med Avstrijo in Prusijo je ta, da od direktnih (gruntnih, hišnih itd.) davkov pride na enega človeka v vsi Avstriji 3 gold. 21 kr., v Prusiji 2 gold. 14 kr., od neposrednih davkov pa v Avstriji 6 gld., v Prusiji 3 gold. 78 kr., na eno rodovino v Avstriji vseh davkov skupaj 50 gold. 85 kr., v Prusiji 30 gld. 11 kr. O Avstriji se sicer pravi, da so neizmerni njeni studenci, od kodar si more pomoči iskati, in na to pravlico se opirajo le prerado vse reforme. Da bi venpar pri nas reforme pri kakem drugem koncu začeli, a ne samo z davki!

v brambi hrvaške zemlje (dežele), po kateri so Magjari tako silno hrepeneli. „Z deželo brani se — je rekel — naša avtonomija in naš jezik.“ Rajni Ožegović si je bil v svesti, da te tri stvari so straže narodnega bitja in da brez njih ni življenja.

Na vprašanje magjarskega pisatelja: „kaj hočejo Hrvati?“ odgovoril je Ožegović: „Oni hočejo pravico, a ne nepravico; oni opirajo svoje zahteve na pravo, a ne na orožje, dobro vedé, da ono, kar se pridobi z orožjem, se izgubi more z orožjem, a ono, kar se s pravico pridobi, da se brez krivice izgubi ne more.“

Hrvati niso nikdar bili svojim vladarjem nezvesti; oni niso tražili nikdar druge zemlje, nego ono, ki so jim jo očetje njihovi zapustili. —

Kar je rajni Ožegović, braneč pravo hrvaško proti magjarski sili, pisal 1839. leta in v čemur kazal uzvišeno rodoljubje svoje, še dandanes je resnica.

Po pravici tedaj pisatelj „Uspomene“ izgovarja ove besede, ki smo jih črticam tem na čelo postavili.

Politične stvari.

Kako stojé reči po svetu?

Baron Hellenbach je ravnokar knjižico, o kateri svet veliko govori, na svetlo dal pod naslovom: „Vzroki in nasledki prihodnje vojske.“ Ali se bo godilo tako, kakor prerokuje, sam Oni vé, ki véliko pratiko človeštvu piše. Al resnično je to, kakor Hellenbach razlaga sedanji stan.

Prusija — pravi — ne more vstati v Nemčiji taki, kakoršna je zdaj; — Turčija s koranom v roci ne more se vstopiti v vrsto omikanih narodov, — v Avstriji ne more nezadovoljnost dežel in narodov, kakoršna je zdaj, na veke trajati; Francija, tako silno oborožena kakor je zdaj, ne more dolgo čakati, kaj da bode.

Za Avstrijo povdarja pisatelj narodno vprašanje Slovanov pred vsem drugim, in kdo bi ga ne, ako ima možganov v glavi? V Avstriji gré pred vsem za to, da slovanska narodnost prejme popolnoma svoje pravice. Narodno pravo je svoboda slovanska. Slovani ne morejo trpeti, da bi jih Nemec in Magjar za „barbare“ psoval; oni hočejo napredovati v omiki, in to na lastnih nogah, a ne na birgljah, ki jim jih Nemec ali Magjar milostljivo ponujata. Slovani hočejo živeti in biti. In Avstrija le za svoj obstanek skrbi, ako dá Slovanom, kar je njihovo. Ministerstvo, ki bi tega ne spoznavalo, ne pozná narodnih razmér, ne pozná potrebe in velikega posla Avstrije, nima prave državljanske modrosti.

„Reform“ praša: kdo neki je zadovoljen zdaj v Avstriji? Je li zadovoljna narodna in politična, liberalna in konservativna, cerkvena in svobodnomavtarska stranka? — Zadovoljni so samo tisti, katerim za Avstrijo nič mar ni, ki mislijo, da je razpad starikaste države gotov, in ki ta čas le sebi na dobiček obračajo. Tacih ljudi ima Avstrija in jih ima, žalibog! precej; slovó celó za „patriote“ in častijo jih.

Poslednji čas je pokazal, da nikjer ni zadovoljstva. Od deželnih odborov v Tirolih in Ljubljani, ktera protestujeta zoper šolsko postavo, še ne govorimo ne, ker „liberalci“ ju imenujejo „klerikalna“; al isto sta storila deželna zbora na Dunaji in v Lincu in pa mestni zbor dunajski, in ti trije veljajo pred svetom za Nemčijo najbolj nemške in najzvestejše zборе, ki so z navdušeno radostjo sprejeli novi državni zbor in novo ministerstvo, zdaj pa o šolski postavi isto pot grejo kakor obrekovana „klerikalca“!

Tako stojé reči dandanes. Narodna vprašanja, najvažnejša v mnogonarodni Avstriji, se prezirajo, — germanizem in magjarizem ošabno po konci nosita glavo, „Translitavija“ in „Cislitavija“ je spodrinila staročastno Avstrijo.

Naj gledajo, da spoznanje ne pride prekasno, kajti starodavni pregovor nemški se glasi: „Hochmuth kommt vor dem Falle.“ In mnogo dogodeb na svetu je potrdilo že resnico njegovo.

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Po teh besedah sina molcé vzemeta vsak svoje orožje in koračita za očetom, ki hití naravnost k ozkemu babuškemu prodoru. A ne ide skoz-nj, temuč poprijemlje se skoro navpik po skali na desno. Z levico se loví za drevesca med skalnimi razpokami in vspešno komara navzgor, sina pa za njim. Tam pa tam drži naprej kraj groznih propasti pot tako ozka, ko bi človek le enkrat napak stopil, pa je pokopan na veke.

Dve uri sopišejo po skalah, skoro so vže na temenu; todi je pot ugodnejši — med bohotnim smrečjem in med jelkami, zato laže idó dalje.

„Kako si je ta les opomogel“ — šepče Lazo sam sebi — „pred dvajsetimi leti so stale tū same palice še, lahko bi jih bil ob koléno zlomil človek.“ — Na enkrat obstojí. „Vskrijta se!“ — šepne sinoma, in to trenotje vsi trije stojé — vsak za svojim drevesom z namerjeno puško. Sina strmita v temo, al ne vidita ničesar. Polnoč je vže kedaj minula, dani se vže, v gostem lesu pa je še zmirom tema.

„Brate hajduk!“ — krikne Lazo v temi — „ne streljaj na pravoslavnega kristijana; morali bi vrniti; al škoda bi bilo našega streljiva, ki ga imamo le za prokletega Mohamedana.“

„Ni Arbanaš ni Turek bi me ne zavohal tū“ — oglasi se nekdo, kakih trideset korakov daleč — „kdo ti smé verovati, da si pravoslaven kristijan, a ne izdajica?“

„Črna gora!“ — vskrikne Lazo.

„Idi, nikar ne blázni“ — odgovorí zopet tisti glas; „hajduk išče in često najde zavetje v Črnej gori; al česa bi Črna gora iskala v hajduškem taborji? — Kdor si — lažeš!“ — Močen žvižg se razlegne po lesu, in z več strani se oglašé odgovori.

„To je izboren junak“ — omeni Lazo sam sebi — „boljšega stražníka ni nego je ta. — Sina le na pleča zopet naše puške; ni drugače, zajeti smo: moramo iti pred hajduškega harambašo. Hajduk se mora tako in nikakor drugače ne varovati izdajstva.“

Pokaže se iz svojega zavetja; sina komaj stopita k njemu, vže sta zastražena okrog in okrog. „To ste junaci“ — Lazo mirno izpregovori hajdukom, ki je pet ali šest stopilo jih okrog njega — „dobro stražite. Ne tratite dragega časa, jaz se ne utegnem muditi, gotovo tudi vi ne; jez sem pravoslaven kristijan; saj te gore me ne mara bolje poznajo nego marsikterega izmed vas.“

„Oj, ta bi bila prava“ — oglasi se eden — „poprej si pa djal, da je Črne gore naroče tvoje zatišje! — Ali vendar-le, zdí se mi, da sem tvoj glas vže slišal nekje, a dolgo časa je menda tega, ker se ne morem spomniti, kje.“

Lazo se nagne k njemu, da bi ga laže izpoznal. „Ha, davno je vže tega, Stanko, in ko bi na tvojem obrazu ne poznal te obrunke, ki te je zaznamoval z njo panduraga skadarskega vezirja v Halkandelen-u, gotovo ne bi vedel, kdo si.“

Hajduk Stanko se začudi tej opazki. „Kaj? ali ti znaš to?“ — vskrikne zavzet, za obe rami prime Laza, in vtakne svoj nos prav v obraz mu. Na enkrat se obrne k svojim tovarišem in odkrije. „Bratje!“ — izpregovori z ginljivim glasom, „hvalo Kristu in njegovima roditeljema, da zopet vidim svojega davnega harambašo. Vi ga poznate le iz pesem po njegovih zaslugah; odkrijte se! Slavni harambaša Lazo Vukotić stoji med nami.“

„Živio harambaša Vukotić!“ — zavriskajo hajduki in čapke sučejo nad glavami.

Lazo hladno sprejme to čest; radosten nasméh mu je pohvala privabila na obraz; al precej je zopet zginil z njega; pobesi glavo in z dlanjo si zakrije obraz. Al kmalu se zopet izdrami in resno, kakor bi še bil, ali prav za prav, kakor bi zopet bil harambaša: „Tiho, junaci, tiho! Ne tratimo časa! — Kje pa taborite, kje je vaš harambaša Milenko?“

„Tudi to zna, kdo je naš harambaša!“ — zavzet omeni Stanko. „Ne zameri, dragi harambaša, kdo pa sta ta dva tvoja spremnika?“

„Moja sina; nisem sam prišel“ — odgovori Lazo, „le idimo“ — opomni.

Ne zajet, temuč na čeli svojim sinom Lazo čez četrto ure stopi v tabor med hajduke. V trih vrstah stojé hajduci v velikem polukrogu, sredi njih pa je harambaša Milenko, in spredaj plapolá ogenj, da se vse dobro vidi okrog, kaj je to, kaj to.

Lazo se začudi, ko zagleda toliko hajdukov. „Oj, kako hajduška slava raste vsako leto lepše in lepše; prokletega Mohamedana skrbí, da pogine hajduštvo; pozdravljam vas v imenu Kriščevem, bratje junaci!“ — Tako Lazo ogovori hajduke.

„Tudi mi te pozdravljamo v tem svetem imenu“ — odzdravi harambaša Milenko v imenu vseh. „Kaj pa ti“ — ogovori ga na enkrat — „ali se ti je vže zgnjusilo na tujem, da si zató prišel na naše svobodne gore, da mučeniški umrješ v boji s Turkom in poturčencem?“

„Črna gora nam ni tujstvo, brate harambaša!“ — odvrne Lazo.

„Ne, to ni, Bog ne daj tega!“ — Milenko z rokami maha po zraku. „Iz Črne gore si prišel tedaj, Vukotić? Prignala te je toraj zdanja tihota na gore, tam je vražje tiho vès čas, kar je umrl stari orel — vladika Peter.“

„Čaki malo, Milenko!“ — skoči mu Lazo v besedo; „mlad orel se kmalu operi; saj ne bode zmerom tako tiho. Ne, ni me to pripodilo na šardaške gore.“

„Tedaj pa govôri“ — razhudi se harambaša Milenko — „povedi, kaj te je prisililo zopet k nam, k svojim nekdanjim bratom, ki si jih zapustil.“

Lazo se vspne. „Nikar!“ — zakriči — „nihče me ne smé spominjati tiste strašljive minolosti tako dolgo časa ne, dokler sam ne pomeknem zavoja z nje.“

„Znam to, znam“ — odvrne Milenko omračen, ali menil sem, da je zdaj tista prilika, o kateri si obljubil zavreči zavoje.“

„Vže je tù“ — potrdi Lazo in divje radostno se mu posveti okó — „harambaša Lazo Vukotić stoji med vami!“

Kar sta do zdaj čula in videla sina, to vse jima še bolj vnema zavzetje, zdaj še le jameta izpoznavati, kaj so pomenile očine besede pri skadarskem jezeru; tem rajša bi zdaj izvedela, kakova okolnost je očeta prisilila, da si zatišja poišče na Črnej gori; kaka okol-

nost mu je branila, da njima svojima sinoma, noter do danes ni hotel razodeti ničesar o svojej minolosti. Vrhi tega pa nju dušo bolj in bolj zanima vse, kar vidita in čujeta.

„Tedaj je vže tisti čas zdaj?“ — povpraša Milenko. „Dobro toraj. Deset nas je bilo pred dvajsetimi leti, ko smo ti prisegli. Junaci Vukotićevi!“ obrne se k hajdukom — „stopite pred vašega harambašo! Po denes vas ne veže več poslušnost, ki ste mi jo prisegli o mojej izvolitvi za načelnika.“

Zdaj stopi bliže devet hajdukov, starih mož junakov, močnih še zmerom tako, kakor so močne šardaške skale, med njimi Stanko, iz vrste ostalih hajdukov, in postavijo se v vrsto pred svojim davnim harambašo Vukotićem Lazo.

Harambaša Milenko se zopet obrne k hajdukom. „No, zdaj vidite junaci, kaj se je zgodilo“ — ogovori jih — „izvolili ste si mene za harambašo, obljubili ste mi vernost, in Bog je priča, zvesti ste bili svojej obljubi. Jaz pa sem vam obljubil, da vas ne zapustim, le ko bi Bog zahteval to in vi. Slišali ste tedaj harambašo Vukotića, ki svoje junake vabi k sebi, mene pa veže obljuba, to vam je Božja volja. Po zdaj nisem več vaš harambaša, danes stopim zopet v vrsto Vukotićevih junakov.“

Hajduci se odkrijó — na znamenje, da so zadovoljni z njegova željo. Al nobeden izmed vseh hajdukov ne izpregovori ne besedice; hajduk se mora povsodi in v vsem vesti tako, kakor bi odrezal, pa tudi, ko bi vsak svojo gonil, saj bi nikoli ničesar ne učinili, a hajduška slava bi ginila; le posled srčnosti in slavnosti cvetè hajduštvo. (Dal. prih.)

Dopisi.

Iz Maribora 4. marca. — Bralci „Novic“ že vedó nesrečni izid naše volitve deželnega poslanca. Naj jim na kratko povem, koliko ošna je bila nemškutarska sila, da je zoper dr. Dominkuša zmagal stotnik Seidel. Magjari se tepó in pobijajo pri volitvah; al tù gré saj pest za pest; — pri mariborški volitvi je vladal turšk terorizem, ki je že naprej strahoval prosto volitev. Pri tej volitvi niso volili meščani mariborski, in vendar je mestna policija regiment v svojih rokah imela, in kakor da bi volitev bila pustna burka, je mestna godba godla na dvorišču mestne hiše. Pač čudni so to pojmi o volitvah, pri katerih gré za resno spolnovanje državljanske pravice in dolžnosti, ako vidimo, da se volilci napajajo in se jim gode, da bi se jim zdrava pamet zmešala, kadar stopijo pred mizo komisije, da glasujejo! Al pustimo to, kar ni ravno zoper postavo in ustavo, če tudi je prečudno! Al po vsem nesramno je, ako se kandidat poslužuje psovka proti svojemu nasprotniku zato, da bi sebe povzdignil in zmago dobil, kakor je storil to Seidel, ki poleg družih pritikin je dr. Dominkušovi stranki očital, da nima srca za Avstrijo, — da škili v Rusijo in Rim! — Kako se je ravnopravnosti pri tej volitvi v obraz bilo, kaže med drugim tudi to, da vladni komisar ni pustil dr. Dominkuša v dvorano volitve, nasprotnega kandidata Seidel-na pa je pustil, in še več: volil ga je celó v volilno komisijo, da bi vsakemu volilcu pred očmi bil!! Ko so že zunaj volilne dvorane morali volilci Slovenci vsakovrstnih britkosti trpeti, ni se jim bolje godilo v dvorani, kjer je volilni komisiji prvomestnik neki Wolf bil, ki se v svojem življenji še toliko ni učil, da bi znal slovenski brati. Zoper nerednosti brez konca in kraja, ki so se godile v dvorani in zunaj dvorane, je prote-

Priseži! — Res preteklo let
Je mnogo, kar sim tu zgubila
Kerst, vero, šeg in vad obet,
Kar majka me je scer učila.
Pozabljen glas je mladih dni,
Alkoran znak mi je obstanka,
Med kana drugim' ženami
Sim verna zdaj mahomedanka.
Pa vera moje matere
Je tvoja bila! — tak priseži
Na vero to, de moj je še,
Kot prej je bil, ga več ne veži!
Ti govoriti sladko znaš,
On kip vošen je roke tvoje,
In kakor ti nagib mu daš,
Oberne on početje svoje.
Njegovih si tedaj krivic
Deležna ti po vidu mojim,
De ne končá te gizda lic,
Pomozi zdaj si z umam svojim.

To pak nej ti v spominu bo! —
Lastnost poznaš ti strel in bliska,
Si vidila viharja zlo,
Si slišala od baziliska. —
Nekdaj je bil Prometeus,
Nesrečnim zmir spasitelj ročen,
Pripet na skalnat Kavkazus,
Perunu ker preveč mogočen.
Viharno v boke s kremplji vpert,
Je stal gavran na njega strani,
Mu delal bol, mu žugal smert
Vertivši kljun po ljuti rani.
Oserčja drob za kosam kos
Mu kruto terga iz telesa,
Pa urno ta se, vrat na nos,
Ponovi mu kot mig očesa.
Ne bliža se željen izid,
Obupu konca ni ne kraja,
Dokler prišel ni — tist Alcid,
Ki zlega vsak koren omaja.

Vse to ni nič, le sop, le pih,
Neznatnih senc al tenj gibanje,
Primeriš ak jim serca zdih
Ti mojiga in moje stanje.
Ne sili me, nagon gorjup
De naglo von bi obernila, —
Mi znan je nož, mi znan je strup, —
Na Kavkazu sim se rodila.

Izrekši zgine. — — Kneginja
Ne tvega se ji sledovati,
Nikakor ni razumila
Kaj hotla ta je v jasno djati.
Po noči kaj jo tira krog,
Čemú divjá ji tak po glavi,
Zakaj govor bodeč in strog,
Ob kratkim, kaj jo žge in davi?
Divici čisti žarna strast,
Besede take so uganjka
Pa zvuk že njih ji zdi se past,
Al skritiga kovarstva zanjka.

(Konec prihodnjič.)

Poziv slovenskim pisateljem in vredništvom.

(Konec.)

Kar se tiče knjig, se te, če obsegajo le en zvezek, lahko pošiljajo brez prejšnjega naznanila komitetu križem prevezane (Kreuzband). Če je pa več knjig, je najbolje, da se pošljejo po časopisni ekspediciji. V vsakem slučaju morajo biti časopisi in knjige adresovane na ime: „Sekretarja slavjanskoga blagotvorniteljnoga komiteta, profesora moskovskega universiteta Mila Aleksandroviča Popova.“ Stroške za pošiljanje komitet vzame na se in je razun tega pripraven dariteljem po svoji moči vstreči z ruskimi knjigami.

N. A. Popov.

V Moskvi 3. marca 1869.

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

„Junaci!“ — govori Milenko dalje — „izbrati si morate novega harambašo, ni dobro živeti brez načelnika — najmenj časa ne!“ — Vzeme čapko z glave, izpuli iz nje zlato peró, ki se je vihalo na njej, in odpne rdeči, zlato protkani pas — znamenja svojega vodstva, le samokres in handžar, vlastnino, vzeme s seboj: samokres zarije v nedrije, handžar pa obesi na verižico ob boci, na verižico, ki je plen ali pa bisurmanske buče z bojišča nosil domú na njej. Peró in rdeči pas položi na sredo hajduškega okroga, sam pa stopi za harambašo Lazo Vukotića, v vrsto njegovih junakov.

Ostali hajduci stopijo v korušelj; razgovarjajo se nekoliko časa in posvetujó, koga bi izbrali za harambašo.

„Tako je dobro, tako hočemo to!“ — čujó se posamezni glasi nekamo skrivnostnih hajdukov. Brzo se porazumó, stopijo zopet v vrsto, najstarejši med njimi pak zapusti tovariše, zavihne brke, popravi pas na sebi, pomekne čapko na stran, vzdigne od tal zlato peró in rdeči harambaški pas in stopi nekoliko bliže k trumi Vukotićevih junakov. „Taka je tedaj volja in zahteva tukaj zbranega junaštva“, — jamé posebno važno govoriti. „Gnjusi se nam, da bi še dalje bili zaničevana

raja, gnjusi se nam gorje in dozdanja zatira v turške suznosti; prišli smo na goré zato, da bi tu svobodno, živoslavno živeli; da bi osvetili vže toliko sto let v suznosti ječeče kristijanstvo; da bi se bili s Turkom in poturčencem — Kriščevej veri na zmago in hajduštvu na slavo. Ne bi bilo pa se nam vendar vse po vseči stekalo tako, kakor se nam je dozdej, da si nismo bili izvolili harambaše, vrlega junaka, ki je vladal naše moči in kemu smo bili poslušni v vsem, kar se tiče boja in napadov. Harambaša Milenko je bil dober oče svojim junakom, vsi se mu zahvaljamo zato; al poznamo voljo božjo, da ne more večidel časa biti naš oča harambaša, varno pa ni biti brezi glavarja. Zatega del smo sklenili, in taka je tudi naša želja in zahteva: Lazo Vukotić, ti nam bodi oča harambaša po zdaj!“

Lazo Vukotić pobesi glavo, zabliška mu radost v očéh, al obotavlja se; sam ne zná, ali bi vzel ali ne pero in harambaški pas; drugače misli se mu podé po glavi; le strmi v hajduške vrste in šepeče sam sebi: „Tri sto tako izbornih junakov, pa bode češčeno Kriščevo imé!“

Pak hajduci drugače sodijo njegovo molčanje, zatega del le silijo va-nj: „Vzemi peró, Vukotić!“ — tako vpíj, ta glasnejše nego ta. — „Menda vendar nečeš razdvojiti našega bratrstva, ki vže toliko let živo cvetè, stari junak?“ — „„Bog je priča““ — kričé nekteri drugi — „„zdrav ne pojdeš od tod, če se sam ne vdadeš! — Vzemi, no vzemi no, tri sto vragov!““ — kričé hajduci vse križem. „„„I no, harambaša“““ — oglasi se Milenko — „„„primi vendar za peró in opaši se s pasom. Tri sto vrlih junakov ne dobodeš, kedar bi jih hotel, za svojo namero, ki praviš, da je zdaj ugoden čas jej. Boljših junakov ne najdeš nikjer.“““

Lazo Vukotić stresne z glavo; vstopi se prav po konci in ozrè okrog tako jasno, tako mirno, da sta se do céla zavzela njegova sinova, nikoli ga nista še videla takega, zmirom mu je neka skrivna, neizumljiva žalost mračila obraz. Morebiti ga je bolest minila o tistem trpkem nasmehu, ko ga je izpoznal njegov bivši hajduk Stanko, ko ga je pozdravil, pozdravil svojega nekdanjega harambašo, in ko so ga Stankovi tovariši pozdravili z vriskom.

Stopi k hajduku, ki mu podaja pas in peró; grobova tihota nastane okrog in okrog.

„Dajte mi tedaj peró in harambaški pas“ — zvučno izpregovori — „zgôdi se vaša želja, junaci; her hočete sami, pa bodem vaš oča harambaša!“

„Živio oča harambaša Lazo Vukotić!“ — vriščejo hajduci in čapke mečejo kvišku.

Stopijo zopet v trumo, zgrnejo se k svojemu novemu harambaši, snemó mu čapko z glave, eden izmed hajdukov, besednik, okraši mu jo s zlatim peresom, in zdaj roma čapka iz rok v roke; ko pa zopet pride Lazi va-nje, ko se pokrije z njo, z nova kriče hajduci: „Živio harambaša Lazo Vukotić! Živio junaštvo!“

Besednik ga hoče opasati z rudečim pasom, a tovariši mu ga potegnejo iz rok; jamejo se gnjesti okrog starega Laze tako, da se mora razprečiti, zato da trdnejše stoji, da ne omahne, kar bi bilo slabo znamenje, hajduci bi se zbal in izbrali drugega harambašo, pod krilom takega harambaše, ki se mu zvéhrá, ko ga pašó; v takega načelnika varstvi bi jim izpodletela vsaka nakana.

Sujó se, celó pod nosove se drezajo, drug drugemu trgajo pas iz rok, tako da, ko bi ne bil iz trdne robe, na kose bi ga razpotegnili. A vendar-le ne zabijo Laze Vukotića; toda harambaša trdno stoji v tej gnječi, tako trdno, kakor v razburjenem morji. Naposled ga opašó; Lazo se vés čas še genil ni, še menj pa, da bi ga bili podrli. Še enkrat vskriknejo hajduci zdaj: „Živio harambaša Lazo Vukotić! Živio junaštvo! Gorjé Mohamedanu!“

Potem se jamejo objemati; drug drugemu poljubljajo, vošijo si srečo pod praporom novega harambaše, novega očeta; vošijo si novo slavo — novo blagost.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz tržaške okolice 22. marca.*) Δ — Volitve tržaške okolice so končane. Voljeni so, kakor so zadnje „Novice“ že naznanile, vsi zanesljivo pošteni Slovenci, kateri bodo gotovo za blagor okoličanom z vso močjo delali. Bog jim daj blagoslov in vseh, pa tudi potrebnih pogum pri važnem njihovem poslu. — Naj pri tej priliki še nekaj o cesarjevem potovanji skozi Trst na kratko povem: Cesar je prišel zjutraj ob 8. uri 19. dne t. m. v Trst; na pomolu „St. Carlo“ pričakovala ga je velika množica in mestno svetovalstvo. Predno pa je ladija „Greif“ dospela do pomola, pozdravljali so cesarja okoličani, kateri so se mu v 5 ladijah s slovenskimi zastavami olepšanih nasprot peljali. Na njihove živio-klice je presvitli cesar prijazno odzdravljaj. Zvečer bilo je mesto z ladjami v lukí razsvetljeno, in akoravno magistrat za okolico čisto nič ni okoličanom naznanil, še manj pa za razsvetljavo denarja dal, vendar so čitalnice skrbele zato, da so skoraj po vseh hribih in gričih v okolici grmade zakurili tako, da je bila skoro vsa luka razsvetljena kakor po dnevu. Med dnevom peljal se je presvitli cesar k Lloyd-arsenalu in proti Miljam. Skedenci so jih s svojega griča z možnarji in živio-klici sprejeli. 20. dne t. m. so se odpeljali v Miramar. Tukaj jih je pozdravljalo 30 po tukajšnji narodni šegi oblečenih rojanskih deklic, ktere so jim poklonile venec s slovenskim trakom vpleten in z imenom „Elisabeta“ okinčan za presvitlo cesarico. Cesar so ga z očitnim veseljem sprejeli. V Sestjani so zažgali mino z 200 centi strelnega praha v pričo cesarja. Potem se je Njih Veličanstvo odpeljalo proti Kranjski. Na postaji v Nabrezini stala je kompanija našega narodnega (mandarijskega) batalijona s svojo godbo in zastavo blizo do 300 mož z majorjem, stotnikom in tremi častniki. Ko se je cesar pripeljal, godba počne

cesarsko pesem; cesar je radosten ogledal naše junake, ter jih pohvalil z domačo besedo: živio Slovenci! in jim obljubil tudi vprihodnje za-nje skrbeti. V postaji na Nabrezini podali so poslanci iz okolice Njegovemu Veličanstvu prošnjo, naj bi se skoro rešile njihove pritožbe, ktere so podali lansko leto, in ktere so, Bog vedi! v katerem kotu zaspale, in posebno tudi, da se skoraj vpelje nov statut za Trst, po katerem bo imela okolica 14, a ne samo 6 zastopnikov kakor do zdaj. Gosp. Nabrgoj je cesarja po slovenski nagovoril.

Od Št. Lenarta pri Brežicah 26. sušca. = Tudi v našem zadremanem kraju se giblje duh pravega napredka in nekteri umni kmetje nameravajo osnovati „gospodarsko čitalnico“. Pravila smo že pred nekimi dnevi izročili namestništvu in pričakujemo, da nam ne bo nobene ovire stavilo, ker se s tem le podpira blagor celega cesarstva, če se tak dolgo zanemarjeno kmetovalstvo povzdigne na višo stopinjo. Čujemo, da se snuje enako društvo tudi v Pišecah, kar je vse hvale vredno in od česar bodo naši otroci obilo hasen imeli, ki se bodo v dobrih slovenskih šolah že za to pripravljali. — Naše okrajne zastopstvo je odločilo 20 fl. za povzdigo sviloreje, za katero podporo se bodo nakupile murve pri g. župniku Pintarju na Breznici. — Če bomo mi kmetje tako napredovali, kakor se zadnje dni leti kaže, bomo kmalu dospeli vrle Slovence savinske doline in murskega polja. Z Bogom!

Iz Dobrnča 26. sušca. A. K. — Naj ves slovenski svet zvé, da smo včeraj popoldan spet enega deželnih poslancev, zvestega narodnjaka*) pokopali — g. Santo Treo ni več med nami! Umrli je 24. t. m. popoldan ob 3. uri za kratko pa strašno vratno boleznijo (angina diphtheritica). Kako je bil ranjki občespoštovan, kazalo se je pri njegovem pogrebu. Ne vidi se na deželi kmalu toliko spremeljevalcev pri taki žalostni slovesnosti izmed gospóde in kmetovskega ljudstva, kakor jih je bilo včerajšnji dan. — Bil je ranjki moder in pravičen mož na vsako stran, priljuden in gostoljuben, kakor malokdo. V gospodarstvu vsake vrste, v živinoreji tako kakor v sadjereji, v vinoreji tako kakor v čbelo- in sviloreji bil je izveden mož — zavoljo njegovih velikih vednosti in zaslug ga je postavila sl. kmetijska družba na čelo Trebanski podružnici. Bil je pa tudi dober in skrben oče svoji rodovini, ktera ga bo zeló zeló pogrešala. Koliko veljave in zaupanja je on tudi v domačih soseskah imel, pričuje to, ker je že blizo 30 let neprenehoma županoval vsem uradnijam v zadovoljnost. Akoravno vedno bolehen in precej oddaljen od farne cerkve, je vendar-le zmiraj zvestega sina se skazal svoji materi cerkvi. Zatoraj zakličemo ranjkemu: Bodi Bog milostljiv njegovi duši, zemlja pa lahka truplu njegovemu! — S tem naj mu bo postavljen spominek v „Novicah“, ktere je kaj rad in marljivo od nekda prebiral.

Iz vremske doline 26. sušca. — k — (Odgovor dopisniku iz Kožane v zadnjih „Novicah“.) Mi Vremci se gotovo na Košance gotovo nič ne zanašamo, kajti naša in senožeška fara si z Božjo pomočjo in previdnostjo sl. vlade gotovo do tega pomaga, da se naše staro-

*) Prejeli smo dopis še le v sredo, zato ni bilo mogoče natisniti ga terek. A tudi še danes ni veljave zgubil, kajti pripoveduje nam mnogo zanimivih dogodov, ki jih drugod nismo brali.

*) Še od več družih strani smo prejeli naznanila o prežalostni smrti, ki so očitna priča, kako občespoštovan je bil ranjki Santo Treo, za katerega pa nista „Tagbl.“ in „Laib.“ imela več besedi nego to, da je „Laib.“ preuredila „Tagbl.“ priimek national v klerikal, — nam sicer oboje častno ime, sicer pa priča, da vladno „Laib.“ v „liberalizmu“ že „Tagbl.“ presega. Vred.

Prijetni Salgir kmalo spet
Bom gledal te, nevolje trezen.
Obmorskih gor na stermin sklon
Se vernil bom željan spomina,
De veselil veršenja don
Tavridnih vod bo Rusje sina.

O juga kras, mikavni kraj!
Tu vse živi, hribovja hoste,
Tu vinograd, tam cvetni gaj,
Dolin, poljan posetve goste.
Ohlada rek in drevnih senc
Popotnika ko čar obaja,

Ko zgódnih ur bregovja venci
Prejaha sam ob času mlaja.
Izurjen konj naviš hití,
Pod njim kipeča morska vlaga
Razpenjena šumi, verši
Okrog ostenkov Aju-Daga.

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Že davno ogenj ne gorí več, saj ga tudi ni treba, kajti solnce vže vzhaja; o njegovem prvem svitu hajduci pozdravljajo Lazo Vukotića — svojega harambašo. Še le pred dvema dnema je Lazo s svojima sinoma vred zapustil Črno goro, zdaj pa načeluje vže tri sto junakom, takim, da ne srčnejših. Učinjen je tisti kos dela, ki ga je omenil poprej sinoma.

Čaka še nekoliko časa, da potihne hajduški vrisk, a nestrpnost mu ne daje, da bi se dolgo mudil, rad bi začel svoj posel — čem poprej, tem raji.

Začne toraj z rokama mahati po zraku, naj utihnejo, ker jim mora še nekaj povedati. „Dosti je vže našega veselja, junaci!“ — krikne naposled — „rad bi z vami še nekoliko govoril.“

Zdaj vendar-le potihnejo, nihče ne bi mogel verovati, da so se ravnokar gnjeli; vže stojé zopet v vrstah okrog svojega harambaše. Lazo drži svoja sina za roci.

„Junaci!“ — jame govoriti harambaša Vukotić — „nisem prišel sam, pripeljal sem sè seboj svoja sina, sina materina, ki je za bisurmanski lesk izdala svojega Boga, moža in svoje brate. Tam-le so: Milenko, Stanko, Gabriel in drugi še, ki so bili z menoj pred dvajsetimi leti, vsem je znano to.“ — Zdaj umolkne, glas se mu trese, solze mu kapljejo po strhlem lici.

Sina zarudita, — ne mara je sram ju takega rodú.

„Poginilo mi je mnogo junakov“ — začne zopet dalje govoriti Lazo čez nekoliko časa — „naši čini so bili drzoviti, slava nam je res rastla, ali kaj je pomaglo to, junaci so mi ginili. Da ne bi bili naposled vsi le gola žrtva, ne mara jaz tudi — v nevspešnih bojih, in da se vresniči vera: Bog kaznuje vže na tem svetu, zapustim svoje junake, le obljubiti so mi morali, da bodo precej zbrani na prvi moj klic, jaz pa jim prisežem, da me ne bode med-nje poprej, nego da pride čas za pravično kazen. A ta čas je napoknil!“ — vkrikne tako silno, da se daleč okrog razlegajo njegove besede. „Dvajset let sem se skrival po Črnej gori“ — Lazo Vukotić pripoveda zopet dalje — „ali nisem zabil svojih sovražnikov, sovražnikov naših, junaci! Gojil sem svoja sina, tū sta vam oba, prava junaka, dobro znate govoriti nju puški, dobro znata sukati handžar, šestnajst let stara sta bila vže v bojih z menoj zmerom, nista praznovala nobenkrat, kader je bilo treba vihtiti orožje. Nista se zvrгла po materi, al do danes nista še slišala ničesar, kdo sem bil jaz, kdo je bila nju mati. Črnogorski sem ji gojil in Črnogorca ostaneta, naj sta deda moje druge domovine, zdravje pa naj jima cvetè po Božjej milosti. Težka naloga se nam obeta, junaci. Za tega del ju nihče ne oviraj po dovršenem posli, imé Vukotić, to ne smé več živeti med hajdoci — Vukotičevna je oskrunila to imé.“

Živa pohvala se razlegne v hajduških vrstah, ali zopet utihnejo; harambaša govori dalje: „To je moja želja, kar se tiče mojega rodú. — Al junaci!“ — na-

enkrat besedo zasukne drugam — „kaj ste učinili, ker ste se zaupali obljubam skadarskega vezirja? — Res, prav res je to, da vam je obljubil, kako se bode potezal za rajo, da bode pravoslavni kristijan to, kar je Mohamedan. — Sramota, ker se je junaštvo zavrglo tako, da bojuje le za to, česar berač prosi, da bi psu enako živel, ob drobtinah, ki padajo z mize ošabnega bogatina! Moje dni je bil boj za sv. Križ in polumesecu na pokoro, in da bi pes Turek vrnil to, kar je pradedu pobral; ali ima hajduštvo zdaj drugače načelo?“

Hajdukom to očitaje poobesi glave; Milenko od same sramote ne zná, kam bi pogledal, ker je bil res sporazumljen sè skadarskim vezirjem, pa harambaša! Tem huje se prestraši, ko ga neusmiljeni stari harambaša Lazo očito ogovori:

„Govôri Milenko! Kako je mogoče to, da se je tako zgodilo?“

„Ne znam, harambaša“, — potají se Milenko — „kako da veš ti vse to? Menil sem, da bode tako dobro.“

„O ta zagovor se nam dobro splača še“ — skoči mu Lazo v besedo — „saj odmerimo pa tudi s tako mero. Mustafa bi nas rad prevaril, ali mi ne ponesemo, kakor ta lisjak, vlastne kože h krznarju; dobro znamo, da jastreb ne izvalí goloba, Turčinova in poturčenčeva obljuba je dim nad dimnikom. Junaci! deset let utegne minuti, pa ne bode take prilike, da bi se Turek tepel s Turkom tako, kakor se zgrabijo ta pot, koliko pa hajduk privaruje svinca?“

Na enkrat se vspnó hajduci, razlegne se krik iz njihovih vrst. „Kak možak je ta harambaša!“ — omenjajo poluglasno drug drugemu — „ta zná, kaj in kako!“

„Menim, da me umete, junaci, zatoraj dobro!“ — začne zopet dalje govoriti harambaša. „Hvalimo Krista, našega Gospoda, in vse svetnike in svetnice Božje, da se sami moré ti prokleti sovražniki Kriščeve vere. Če le mi hajduci hočemo, pa ne vstanó več, da do cela izkrvavé. Le mi hajduci priborimo to, česar bi nihče ne mogel pribojevati. — Mustafa zná prevarjati rajo; žalibože! ker je ta ljud takov, kakoršni so otroci sploh: vsakemu milostivemu posmehu veruje precej, in vendar-le ni večega sovražnika pravoslavnemu kristijanstvu nego je Bušatli-jev rod, ta izdajniški rod, ki mora poslednji iz njega biti Mustafa, ali pa sem zastonj prišel zopet na skadarske gore. — Junaci!“ — vskrikne in stopi malo bliže — „Mustafa-paša je bil škit in korenina izdajstvu moje žene, Mustafa in kadija v Kiuprili sta prva grešnika, ta dva sta grešila — razkalila hajduštvo in kristijanstvo. Milenko, Stanko in vsi drugi, stopite bliže, požalujte tū-le zaradi hajduške osode, zaradi pravoslavnih bratov kristijanov, žalujte po njih, ki so jih ti vragovje podavili.“

Al še Milenko se ne upa pred-enj stopiti, s kratka: nobeden ne, le besednik, ta se drzne, ta je tudi v imeni vseh družih Lazo Vukotića oglasil za harambašo, in ta zdaj povzdigne glas: „Ali ne mara res meniš, da smo taki, da ne verujemo tvojim besedam? Sram bi te moralo biti, harambaša! — Dosti si nam uže razodel, zdaj nam odkaži le opravek!“

„Ni jih vrlejših junakov“ — omeni Vukotić sam sebi — „bogme ne poznam značajnejših do denes. —

Prav tedaj, junaci!“ — ogovori jih glasno zopet. „Poslušajte tedaj svojega harambašo!“
(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Pešta 30. marca. (Magjarsko pravo.) Ob novem letu sem si tukaj stanišče najel, ktero bi bilo imelo sred meseca januarja vže meni pripravljeno biti, in ga pri tej priliki zaaral z 20 gold., da mi ostane zagotovljeno, vedoč, da je težko v Peštu si stanišče preskrbeti. Po nekih zadržkih sem prišel še le v drugi polovici meseca februarja le-sem, popolnoma si v svesti, da mi je najeto stanišče pripravljeno. Pa kaj se zgodi? Čez noč se nekdo v moje stanišče brez vednosti gospodarjeve vseli a se noče mi umekniti. Gospodar toži; al namesti da bi bil pravdo dobil, se je narobe obrnilo, kajti vsiljenec je v sorodu z notarjem pri uradu, ker ta je v tej reči razsodil. Vse moje poti s pričami vred bile so zastonj in le pravda bi mi bila do pravice pomogla, ktere pa zatega del nisem pričel, ker bode vsiljenec konec malega travna moje stanišče zapustil; pravda pa bi se bila do tistihmal pri tukajšnjih sodnijah še komaj prav pričela. — Če Magjari tudi v važnejših rečeh so taki sodniki, kakor v tej mali stvari, gorje mu, kdor se tukaj pravda!

Iz Gradca 1. aprila. — i. — Ker je treba, da Slovenec opazuje vse, kar se godi na zemlji slovenski ali blizo nje, naj Vam povem, kaj je za velikonočne pirhe zlélo novo politično tukajšnje društvo, ki se imenuje društvo „nemških narodnjakov“. Glavne točke programu tega društva so: Buditi narodno zavest, — po zbujeni tej zavesti delati na to, da se v severni zavezi zedinjenim 30 milijonom Nemcev pridružijo tudi južni Nemci in tako postane „velika Nemčija“ (ali je jo mogoče vstvariti brez razrušene Avstrije? to ne briga Velikonemce) — podlaga pravi demokraciji je močan, zaveden narod, ki pozna svoje potrebe in je v stanu vladati se sam (ali ni to demokratična ljudovlada ali republika?) — poslednja točka programu pa je boj z Rimom. „Odkritosrčno smo Vam povedali“ — tako sklepa poziv nemških narodnjakov — „kaj hočemo, česa želimo.“ — Istina! prav odkritosrčno. Kaj pa bi državni pravdniki in sodnije rekle, ako bi kako slovansko društvo tak program stavilo za svoj narod? —

Iz tržaške okolice. (En sitnež pri volitvah.) „Okoličanski zaupniki so priporočali volilcem, naj volijo g. Starca. Zakaj pa je silil g. Pahor ljudi svoje kaplanije, naj njega volijo, in zakaj jim je lastnoročno zapisal svoje ime na volilne listke ter jim grozil — tako je šla v nedeljo in v pondeljek sploh govorica, mi pa tega skoro ne verjamemo — da jih bode „izmaševal“ (raztolmačite si sami besedo!) ako bodo koga družega a ne njega volili, to sam Bog vedi. Ako tudi ne verjamemo, kakor sem rekel, da je hotel svoje ljudi „izmaševati“, vsaj smemo misliti, da je vedel, da kot kaplan ne more biti voljen za poslanca, ter da je hotel narodu in njegovim kandidatom samo zabavljati. Sploh je njegovo javno politiško ravnanje dokipelo do vrhunca, in čas je, da ga slovenski časniki gledé tega delovanja zavrnejo.“ Tako piše goriška „Domovina“ v 13. listu.

— (Kmetijska izložba) bode meseca septembra t. l. v Trstu, in sicer za Primorsko, Dalmacijo in Kranjsko.

Izpod Ljubljane 5. aprila. J. — Ni davno, ko so nam „Novice“ naznanile ukaz, ki ga je dalo sl. c. kr. deželno predsedništvo svojim gosposkam po deželi, naj slovenske vloge rešujejo po slovenski. Žalibog! da ostajajo taki ukazi le na papirji v kancelijah, in da po takem mi kmetje moramo vse zaupanje

zgubiti, da se nam kdaj reže kosček domačega kruha! Kdor ne verjame, mu lahko pokažemo nemški odlok na slovensko vlogo od 26. sušca t. l. št. 7896. Pri tej priliki izrekujemo prošnjo do c. kr. deželnega gospoda predsednika, naj bi blagovolil storiti, kar smo brali v obravnavah zadnjega deželnega zbora v govoru gosp. dr. Bleiweisa, in naj se potrudi sam v pisarnice okrajnih gosposk in pogleda v registraturo, koliko najde slovenskih odlokov. — Prosimo lepo!

Iz Ljubljane. Neko novo društvo na delnice (akcije) se snuje na Dunaji na pripomoč kranjskoštajarsko-koroškemu trgovstvu, rudarstvu in obrtništvu. Kader bode za 5 milijonov kapitala skupaj, začne društvo svoje delovanje. Ustanovniki temu društvu so gospodje: Fid. Trpinec, Peter Kozler, dr. Kozler, Jan. Kozler in Jan. Baumgartner v Ljubljani, K. Obreza na Vrhniki, K. Pamer v Trstu.

— Na vprašanje nekterih kmetov med Ljubljano in Kranjem: ali bi še zdaj lahko obsejali polje, čez ktero bo vprihodnje se železnica peljala? odgovorimo to, da, če se primeri, da se začne železnica kmalu delati čez kako obsejano polje, morajo se gospodarjem povrniti vsi stroški posetve na taci prostorih.

— (O delitvi srebernih svetinj za pridno sadjerejo mladima sadjerejcema) poroča gospod Fid. Trpinec družbi kmetijski, da je svetinjo gosp. Francetu Kadivcu v Škofji Loki izročil administrator loške grajščine, svetinjo mlademu gosp. Jožefu Jarcu v Medvodah pa prečastiti gosp. fajmošter Tomec v Preskvi na sv. Jožefa dan z gësлом Vodnikove pesmi:

„Jablane, hruške in druge cepé

Cepi v mladosti za stare zobé“!

Oba mladenča, ki imata posebno veselje do sadjeje in živo priznavata njeno veliko korist, sta očitno ginjena sprejela lepi spominek naše kmetijske družbe in obljubila, da hočeta marljivo delati na povzdigo vrtarstva domačega. Le tako naprej! jim kličemo tudi mi. — Pri tej priliki naznanja gosp. Fid. Trpinec kmetijski družbi hvalevredno novico, da je vrt loške grajščine zasaditi dal z najžlahnejšimi plemeni sadnih dreves, ki jih je dobil iz Verone in pa iz Tirolov iz slavnoznanega vrta rajncega nadvojvode Janeza v Bocen-u, in da bojo sadjerejci okolice loške vprihodnje lahko cepičev teh žlahnih plemen dobivali.

— V bukvarnici Gerberjevi se vidi v prekrasnem zavitku in dragoceni notranji opravi adresa, ktera se iz Ljubljane pošlje sv. Očetu Piju IX. v Rim — spominek res lep, kteremu pa to še večjo vrednost daje, da iz srca pride vernih katoličanov.

— (Odbor katoliške družbe za Kranjsko) je sklenil troje to-le: Slovenska knjižica s podobo sv. Očeta in papeževa poslovenjena himna se bo 10. in 11. aprila dobivala na prodaj ne le v Ljubljani in po Kranjskem, ampak tudi po družih slovenskih pokrajinah, družbini udje jo dobijo zastonj. Slovesna maša katoliške družbe bo v soboto ob 10. uri v nunski cerkvi, 11. aprila ob 6. zvečer pa bo v čitalnični dvorani shod udov, pri kterem se imajo vrstiti govori, branja in petje. Vsi udje so povabljeni k temu shodu.

— Vsak, kdor našega dr. Razlaga pozná — in kdo neki ga ne pozná, kdor le kaj bere, kar se po svetu godí! — hvali predlog odbora narodnega, naj dr. Razlaga volijo za deželnega poslanca. Tako tudi „Domovina“ piše sledeče: „Za deželno-zbornega poslanca za kranjski, tržiški in loški okraj na Gorenskem priporoča odbor narodnega društva „Slovenije“ slavnega narodnjaka gosp. dr. Jakoba Razlaga, advokata v Brežicah, ki je po posestvu in volilni pravici tudi

Kdor meni, da le centralistične velike države morejo zadostiti rastoči potrebi splošne svobodne kupčije itd., temu se zdi, da Avstrija ne more obstati, da je celó škodljiva razvitku. Mi smo pa tega prepričanja, da se to boljše dá doseči s federacijo po vzajemnih pogodbah, zato verujemo, da federalistična Avstrija nikakor ne pogine. Prepričani pa smo, da je bilo kmalu konec, ako se osnuje po strogem centralizmu. Centralistična Avstrija nima nobenega namena, toraj je celó nepotrebna. Ako se morajo osnovati vélike centralistične vlade, no Prusija prav lahko in še bolje nego Avstrija spolni ta nemški posel! Ena taka vlada pak je zadosti. Prav nepotrebno je, da je Nemčija razdeljena na dve polovici. Ako mora Tirolec nehati biti Tirolec, Čeh nehati biti Čeh, Kranjec nehati biti Kranjec itd. (in to se zgodi, ako se navzame uradno-centralističnega duhá, ki je povsod ravno isti), no potem mu bode isto, ali se država imenuje pruska ali avstrijska, — stvar ostane ista. V državi, ki se imenuje Prusija, dobí prav isto mero pravic, kakor v državi, Avstrija imenovani. In kader se države v južni Nemčiji prepričajo, da morajo nehati male države, no tudi njim bode isto, ali se zmeljejo v prusko ali avstrijsko moko. Ako centralizacija zmore, no potem ima Prusija gotovo prednost, ker njena dvestoletna zgodovina kaže, da jej gré prvo mesto v centralizaciji. Ako hoče Avstrija ostati, ne sme se poskušati v načelih, s kterimi se ne more meriti s Prusijo. Avstrija mora poprijeti se načela Prusiji ravno nasprotnega, ktero pa bolj vstreza njenim narodom, nego Prusko ali Rusko; ona mora na noge stopiti, da svoje in druge narode reši pruske sisteme. Ona ni, da bi morala vpeljati pruske puške, nego ona mora iznajti drugo, delj nesoče, mogočnejše, to je, blaže in više orožje, ktero jej v roke daje zgodovina. V federalizmu je njen obstanek, — njena bodočnost in njeno krepko orožje. „Vaterl.“

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Dalje.)

Zdaj vstane šum, hajdoci stopijo prav blizu k harambaši, zato da ne bi preslišali nobenega njegovega ukaza. Da bi besede prodirale na vse strani, jame Lazo po kratkem molčanju na lahko govoriti tako-le: „Denes Mustafa svoje Arbanaše odpelje iz Skadre, jutri pride v Prilipico, in iz Prilipice v Monastir, kjer je Rešid-paša s peščico svojega nizam-a. Mustafa — če res čez Prilipico pojde dalje, ko sklésti nizam, bratje, strašno gorjé zadene potlej pravoslavno kristijanstvo, toda raji imam Turka nego Arbanaša, tega psa poturčenca. Al potlej, bratje, boljše nam vendar-le bode, ko bomo imeli le enega sovražnika, menim v Carigradu, nego da imamo v vsakem kotu enega ali celó več gospodov — krutejših nego so šardaški volcje in medvedje. Nizam morebiti tudi ne bode moral toliko pretrpeti, Arbanaš se ljuto ruje v boji; žalibože, da je to res! Zatega del bi jaz rad: Milenko, stopi na čelo, vzemi se seboj polovico junakov in híti naprej v Prilipico. Tamkaj bivajo pravoslavni kristijanji, gotovo ti bodo poslušni. Mustafa sprejmite slovesno tako, kakor ga Skadra ni pozdravila še nikoli, tako da Arbanaši vse svoje žive dni niso še videli take česti. Ženstvo in otroci naj se umekno le na goré, tamkaj jim bode prijetnejše med divjimi zvermi, nego bi jim bilo blizu poturčenih Arbanašev. Precej denes v Monastir pošlji kakega varnega

sela k Rešid-paši: oznani mu prihod vezirja Mustafe. Sam pak se ogni slehernega boja; ko hitro izveš, da se nizam mora sprijeti z Arbanaši, pobegni — naravnost v Kiuprilo. Zdaj znaš, kaj ne?“

Milenko prikima, ukaže hajdukom, naj se razdvojé, in obrne se k drugej trumi: „No, junaci, tedaj z Bogom!“ — Tako se posloví in kar naravnost odide.

„Zdravi, bratje! Zdravi!“ — poslavljaajo se hajdoci s hajdoci.

„Stanko!“ — opomni zopet harambaša, ko Milenko za goro izgine, hajdoci — „to polovico pa ti popelješ po krajini, posamesno jih razpošlji od vasi do vasi, da rajo posvaré, naj mirujó, saj jim ni nič na mari to, če se Mohamedan kolje sam s seboj. Mustafa je sicer pregovoril rajo, ali hajdukom bodo vendar verovali, saj se s Turkom in poturčencem ne borimo za-se, saj se sečemo le njim na brambo in svetemu Križu; lahko jih človek pregovori, tako lahko, kakor otroke, toda vam bodo vendar verovali! Ali, čuj, Stanko! jutri na večer se snideva v samostanu nad Kiuprilo. Z Bogom, junaci!“

„Z Bogom, harambaša!“ — poslavljaajo se hajdoci in odhajajo.

Lazo Vukotić ostane sam s svojima sinoma. Dolgo časa gleda za hajdoci; potlej se obrne k sinoma; dolgo časa molčé gleda zdaj tega, zdaj tega. Z vsega obraza se mu smeja nekovo blagostno čutje, da sina še nikoli nista videla ga takega. Naposled stari oče razprostre roke, objeme oba zaporedoma, poljuba jima čela — in vroče solze se mu utrinjajo in udirajo po licih.

„Uboga sina!“ — izpregovori — „dvajset let sem vama tajil svojo bolést; nisem hotel svoje neblagostne minolosti razodeti. Slišala sta, kaj se je zgodilo, ktera mati je porodila vaji; al naučil sem oba ljubiti drugo mater; bogme, Črna gora je vredna sinovske ljubezni.“

Deset dni: dan za dnevom gine. V tem se Arbanaši skadarskega vezirja snidó z Rešid-ovim nizam-om; al tepeni so bili. Milenko se je vrlo vél po ukazu svojega harambaše, verno so mu pomogli prilipški kristijanji. Mustafa-vezir in njegovi Arbanaši se vgnjezdijo v Prilipici; pet dni vže rajajo tó. Ali Rešid ta čas zbere svoj nizam in drugo vojaštvo, ki je samo rado šlo z njim na vojsko s sovražnikom Arbanašem. Pelje jih iz Monastira na bojno vajo, ali prav do večera so na poti. „Junaci!“ — ogovori vojsko — „jutri zjutraj še le bode ogled zgodaj v Prilipici!“ — Vso noč potujó, zjutraj zgodaj so še le v Prilipici: Arbanaši se branijo ljuto tako, kakor levi; al morajo se umakniti nizam-u. Kakor bi jim gorélo za petami, tako deró k babuškem prodiru, na višek. Tó se razpostavijo po zatišji, po vrheh — in sin zavarujó. Tako za nasipi čakajo Rešidovega nizam-a, kteremu je spredaj Namik-paša, nov skadarski vezir — namesti Mustafe Bušatlija.

Kakih tisoč korakov od arbanaškega taborja stoji truma vojščakov na takem kraji, da jim vojska ne bi mogla ničesar. A to niso Turci, niti Arbanaši, vsakdo jih izpozna precej na prvi pogled, da so hajdoci.

Eden arbanaških kapitanov dolgo časa z nasipa strmi v to trumo, na enkrat pa se mu razvedrí v glavi: udari se po čeli: „Slepec, kako sem neumen! — To je Lazo, stari pes. Dà, dà, res je! Jasni vezir se je pogovoril s tem „giaurom“, pa vendar-le je izdal Arbanaše. Tudi mene, kapitana Topčica je olisičil, toda le enkrat me je speljal na led!“

Ta samogovor ustavi grom Namik-pašinih topov. Krogle žvižgajo po zraku: skrivajo se v nasipe in skakejo v zidovje — v samostan, ki ima pod svojim krlom babuški prodor in mesto Kiuprilo.

Nizam vrešči in divjá v samostan, ali predno pri-lomasti čez prvi holm, vmekne se zopet vés razkrop-ljen: mnogo mrtvih in ranjenih je zadej; okrog samo-

stana je polno izurjenih strelcev Arbanašev: njih „djeferdne“*) ne grmé zastonj.

Petkrat se nizam in prostovoljne jate zaleté, da bi zmogli samostan, ali vsak pot jih odbijó; niso jim več na mari vodniki, da-si na vse kriplje vreščé, naj se zaleté še enkrat: prostovoljne jate se vže vmičejo.

Harambaša Lazo Vukotić je zapazil to, zatoraj omeni svojim junakom: „Saj sem znal, Turek se ne more po robu postaviti Arbanašu. Ali neznansko gorjé se privleče na nas, če se vmekne nizam. Bratje junaci, naj Arbanaš izkusi hajduško moč!“

„Živio!“ — radostno zagrmé hajduci, ko jih vže peče, če prav so se dozdej le čudili, zakaj ne smejo streljati.

„Le brž nekdo k Namik-paši“, — ukaže harambaša — „sporoči mu, samostan — da je naš na prvi gibljaj — al le, če se nihče iz njegove vojske ne gene v mesto Kiuprilo.“ Na vso sapo eden izmed hajdukov ulije k Namik-paši. „Ali se niste mogli poprej odločiti, kako in kaj?“ — paša radosten odgovorí — „toda vendar-le, bodi-si tako ali tako!“

Hajduci se vrnó.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Na Dunaji 10. aprila. (*Nova banka.*) Današnji uradni dunajski časnik naznanja, da je ministerstvo nekim ljubljanskim gospodom dovolilo ustanoviti banko, to je, družbo na delnice (akcije), ki hoče na Kranjskem, Koroškem in Štajarskem povzdigovati in podpirati trgovino, rudarstvo in obrtnost. Ti ustanovniki, katerih imena so že „Novice“ povedale, dobroznani in premožni obrtniki, rudarji in trgovci, katerih nekatere odlikuje marsiktera lepa zasluga za domovino, porok so nam zares, da bo ta nova družba osnovana na trdni podstavi in po trdnih zanesljivih pravilih delala. Sedež bo imela, kakor se vidi, na Dunaji, kjer se velike denarne operacije izvršujejo, toda na Kranjskem, Koroškem in Štajarskem hoče napraviti podružnice, po katerih bo zlasti na blagovitost teh dežel delala. Pisatelj teh vrstic je imel priliko pregledati bankovna pravila (štatute) ter je razvidel iz njih, da obeta ta banka našim deželam veliko korist. Razen navadnih opravil, ki jih imevajo banka in menjalnice, bode ona dajala denarje na razno blago, in s tem bode lahko podpirala zlasti naše manjše obrtnike, ki delajo na priliko sukno, platno, kôce, slamnike, sita, žeblje in drugo železnino, lončenino itd. Banka bode posojala denarje tudi na zemljiščina posestva in izdajala zastavne liste, kateri, popolnoma zavarovani, bodo se lahko povsod dobro v denar spravili; prejemale bo tuji denar na tekoči račun ali pa bo za-nj dajala obrestnice (liste), ali tudi vložne knjižice, s katerimi se bodo — kakor pri hranilnicah — obrestiti potegovale. Zelo važno opravilo jej bo tudi, drugim obrtnikom, zlasti novim delničarskim družbam na pomoč biti, kadar bo šlo za to, da se za kako početje potrebni denar skup spravi, in delnice oddajo. Banka bo začejala, kupovala ali podpirala vsakovrstne obrtnije, in ker v naših deželah zlasti rudarstvo lep razcvet in dobiček obeta, bode ona skrbela za rudosledbo, za napravo novih in za pridobitev in povzdigo že obstoječih rudnikov in rudarskih del ali fabrik, ter bo, obujaje obrtno delavnost na vsako stran, mnogo denarjev privabila v deželo, in olajševala tudi izvožnjo domačega pridelka in blaga v tuje dežele. — Utegne toraj nova banka za omenjene dežele, zlasti pa za kranjsko, in nje središče,

*) Djeferdana, to je, puška.

Ljubljano, iz ktere so tudi ustanovniki, zadobiti si res lepe zasluge; zato tudi upam, da bo skrbela za razglasitev svojih pravil v slovenskem jeziku, da se bo tudi slovensko ljudstvo do dobrega prepričalo o njenih blagotvornih namenih.

Iz Ptuja. — V nedeljo 18. t. m. bode v čitalnici „beseda“ s petjem, glediščino igro, govorom in plesom. Udje se uljudno vabijo. Začetek ob 8. uri.

Odbor.

Iz Adlešič od Kolpe 4. mal. travna. — Dolgo vam vže nisem pisal, drage „Novice“; naj tedaj sopet primem za peró i naznanim vašim bralcem to i uno. 19. svečana je pri nas jedna cura (dekle) zginila v jutro ovega dana. Stara je 25 let i srednje velikosti, lase ima kostanjeve, oči isto take, obraza je okroglega, nosa špičastega, belo je bila oblečena s črnim volnatim pasom, starimi čizmami i belimi hlačami (štumfami); imé jej je Ana Horvat iz sela Dolence, fare Adlešiče. Prosim vas, dragi bralci, ako se ta cura kadi najde, naznanite to doli podpisanemu županu v Adlešičah. — Tudi vam morem povedati, kar sem vže več potov v „Novicah“ bral, koliko časa more kokoš brez zobanja živeti. To se je letos pri meni zgodilo. Jedna mojih kokoš je živela brez zobanja 44 dni, samo dvoje jajc smo našli pod-njo praznih. To jej je bilo živež. Zdaj sopet jajca nese. — Vreme imamo jako slabo; zmirom godina pada (dežuje); zato delo zaostaja i bode slabo za nas, ako ne bo kmalu lepega vremena. — Tatvine se pri nas ne manjka; imamo simo tamo takovega soseda, ako dobro v rokah ne držiš, odnese ti vse. Nekteri naši sosedje graničari, žalibože! imajo predolge prste. Navadno imajo jednega lajtnanta: to je njihov gospodar. Pred letom 1859. imeli so jednega nadlajtnanta; ta je bil pravi čača (oče) njihov; nije bilo ne jedne tatvine onda. Čast nadlajtnantu Strmca! Zdaj pa, ako imamo janje v hlevu, vlaško je; ako je luk posajen v dragi, njihov je; ako imamo vino v pivnici, odnesejo ga. Imamo sicer ponočno stražo, al trudni kmet zaspi, a čili Marindolec krade. Pred jednemi dani ste bili dve pokraji, i dvema siromakoma je bilo pokradeno oblačilo; revna vdovica imela je kotel za rakijo (žganje) paliti, pa jej je ukraden. Istina! ako to ne bo drugače, trebalo se bo obrniti do sl. ministerstva, da nas reši te nadloge; ali pa, da jim Strmca nazaj dade. Slava mu, ako je još živ!

Miko Požek, župan.

Iznad Muhovega mlina 11. aprila. (*Pivški tabor na Kalcu poleg Zagorja*) bode 9. maja, in se začne po 2. uri o vsacem vremenu. Razgovarjalo in sklepalo se bode: 1. da želijo Slovenci zedinjeni biti v eno kronovino, z enim deželnim zborom; 2. da želijo Slovenci tekoj svoj materini jezik a) v šolah in b) v uradnijah; 3. da želijo Slovenci domače deželne zavarovalnice v Ljubljani; 4. da želijo Slovenci, da bi se zopet vpeljale talije za škodljive zverí; 5. da želijo Slovenci pogozdenja vse golave od notranjskih gorá do jadranskega morjá. — Slovenski bratje! Mi se borimo za národnost in svobodo, za deželni blagor in boljšo prihodnost! Vse za dom, vero in cara! Živili Slovenci! Živila Slovenija! Živili vsi Slovani!

Taborov odbor.

Iz Idrije — smo od prečastitega ravnatelja idrijske šole gosp. J. Juvana prejeli „pojasnilo“ dopisa v 13. listu „Novic“, o katerem se je „Tagblatt“ grozovito repenčil. Ker je številka 20 v tem dopisu bila le tiskarna pomota namesti 25 gold., ktero je že popravil 14. list, nima „pojasnilo“ skor nič več pojasniti, kajti o enem predlogu za 8 gold., o katerem je bila v seji rudarskih gospodov živahna debata, nič ne omeni, tedaj je naš dopis resnico poročal; dopisnik pa ne more za to, da „resnica oči kolje“, kakor stari naš pregovor

Zabavno berilo.

Krvina.

Zgodovinsko-romantičen obraz.

Česki spisal Prokop Chocholoušek, poslovenil Podgoričan.

(Konec.)

Arbanaško djeferdane grmé od samostana; ali ko hitro polovica hajdukov vstane in se svojimi puškami odgovori Arbanašem, puhne jih zopet polovica dalje. Pak na enkrat se ustavijo — skrijó za grmovje in skalo, vstrelé v samostan in čakajo, da prva polovica pride zopet na vrsto. Tako vró okrog skale, nizam jih na glas hvali, celó Arbanaši ne morejo drugače: oznanijo jim s kričem svoje zavzetje.

Res, kdo bi zmogel tako hajduško moč? Samostan je njih, če prav se Arbanaš brani tako, kakor bi bil vtekel. Zopet je izgubila arbanaška vojska in ni druge pomoči zdaj: vse beží, kakor more kdo.

„Lazo, Lazo, ti stari pès!“ — kriči kapitan Topčić, le čakaj, saj se še snideva, če se ne vidiva“ — ni še dogoril, vže ga podere gorka krogla.

Vže se mračí, ko harambaša Lazo Vukotić pride v mesto Kiuprilo; zeló mrtvo je povsodi.

„Le kadijo, ljuba sina, le kadijo poiščita!“ — ukaže — „njo najdem sam! Milenko, Stanko, Gabriel, le-sèm!“ Ali Gabriela ni, ugasila mu je život arbanaška krogla predi samostanom.

„Bogdan, Vuk, za menoj!“ — kliče skoro vès izpremenjen; na enkrat se mu obraz pooblači, divje mu bliska okó; išče in išče, kar zagleda, česar je iskal: strašen vskrik mu privrè iz prs; žene se k nekemu bivališču, le enkrat butne s puško — in odpró se duri; téka po domi; povsodi je pusto in prazno.

„Ali so te nesramnice tudi pobegnile iz harema?“ kriči Lazo Vukotić in buha v duri; na enkrat se odpró in Lazo prigrmi noter. Tù stoji pred njim ženstvo bogatega bega; plane med-nje in zgrabi za lase eno. Zavoj se jej odgrne, fez zletí iz glave: to je ženska — stara kakih štirideset let, pa je še zdaj zala; kako krasna je bila še mlada!

Ko ga pogleda, zgrúdi se na kolena; tema jo spretí, ali vendar vidi strašnega sodnika pred seboj.

„Oh, Kriščeva ljubezen! — Lazo prizanesi mi, pusti me, da se izpokorim!“ — prestrašena vskrikne in krčevito vspenja roke.

A Lazo jej ne odgovori, temuč nastavi puško; predno sina skočita k njemu — pok! in ženska se zgrudi na tla. „Tudi Boga bi bila rada prevarila, grešnica!“ — kriči Lazo.

To pa ni pošteno, harambaša!“ — oglasi se hajduk Milenko — „neobsojenega ne smeš ubiti nikogar, pa še prosila je v imenu Kriščevem“. Lazo težko diše; zamišljen strmí v kri, ki bruha ženski iz globoke rane; velike potne srage mu rosé čelo.

„Ali je bila to najina mati, oče?“ — povpraša Bogdan s trpkim pogledom in glasom.

„Dà, to je bila vajina mati!“ — nezadovoljen odgovori Lazo. Bogdan se obrne od njega. „Idi, Vuk“ — ogovori brata — „če prav je grešila tako ali tako, vendar-le je bila najina mati, idi toraj, zakopljeva jo v blagoslovljeno zemljo.“

Zavijeta truplo v šarenico, vzela sta jo v haremu.

„Z Bogom, oče, z Bogom!“ — poslovita se obá zaporedoma, ko sta mimo njega odnesla truplo.

Lazo puško spustí na tla; oprè se na-njo, zato da ne bi omahnil; dolgo časa strmí za sinoma, ko mu izgineta izpred oči, ne obrne svojega pogleda od duri; otare si obraz z dlanjo.

„Hahaha!“ — posmehne se — „hajduk se ščetini za tega del, jabelko ne pade daleč od drevesa, celó onadva me zapustita, da-si sem jima bil oče in mati celih dvajset let. — Naj me le!“ — stresne z glavo — „tudi to pleme mora poginiti.“ — To trenotje, da-si miren na videz, vendar-le je strašen. Njegovi hajdugi ga poznajo, zato se nobeden ne upa izpregovoriti. „Kadija — kje je!“ — oglasi se nenadno.

Hajdugi pokažó venkaj.

Brž odidó na ulico, kadijo vže vleklo mrtvega, Turci sami so ga ubili.

„Dva je vže zadela božja pravica“ — omeni Lazo, ko zagleda Kadijo — „ta je bil največi krivičnež o tej zadevi“ — in jame gledati okrog sebe; naposled oči vprè v Milenka: „Zdi se mi, da sem tebe slišal, da to ni pravica!“

„Dà, jaz sem omenil to, Lazo Vukotić!“ — drzno stopi pred-enj Milenko — „v imenu Kriščevem te je prosila, da jej prizanesesh, in vera in šega odkazujete čas za pokoro. Če teló ostane oskrunjeno, naj se duša omije.“

Hajdugi stojé okrog svojega harambaše; ni jim na mari Turek, ki je za hajdugi prodril v mesto Kiuprilo in lomi v hiše; ali ker je le ženstvo, ki mu je poroštvo svetost mohamedanskega harema, ostalo domá, zato je to izkusilo surovost frankistanski omikanega nizam-a.

Ko se tako smelo opraviči Milenko, hajdugi skoro enoglasno potrdé: „Res je to, harambaša! Nisi prav učinil ne!“

Lazo se ozrè okrog sebe; zaničljiv posmeh se mu zaziblje na ustnih. „Ali veste, kaj se je zgodilo?“ — trpko povpraša; — „da boste znali: izdala je Boga, izdala svojega moža in brate; in več nego trideset vrlih junakov je poginilo posled njenega izdajstva. Trikrat smo sodili njeno izdajo, pa vselej smo jej odsodili smrt. — Zgodilo se je tako, kakor je bilo odsojeno, tako, kakor zahteva šega in véra, ti Milenko pak in vi junaci“, — umolkne, obesi puško čez ramo — „poberite se, vi niste junaci!“ — Obrne se od njih in izgine v temi.

* *

Zopet topi grmé iz Skadre po albanskih gorah, toda ta pot krogle žvižgajo iz skadarske trdnjave; oglašajo se v trdnjavo Rosafa. Arbanaš ne hruje več pod svoje barjake, saj je vže dvakrat tepena bila arbanaška vojska, neče toraj še enkrat krvaveti.

V Rosafi zaplapola prapor — bel, topi utihnejo. Mustafa Bušatli se je podal: dobil je glas, da posled podišahove milosti smé v Aziji prebiti svoje dni. Odpeljó ga iz Skadre k Antivari; tù stopi na morje. Predno odpluje, pozdravi ga nek mož — vže postaren, ali vendar še krepák, le glava — nekdam mu je močno čepela na močnem životi, ta je pobešena, nihče ne bi potrdil, da je to Lazo Vukotić, da-si mu še zdaj ni ugasnilo oko.

„Mustafa Bušatli!“ — zavpije — „zdaj poznaš Bogá! Zadela te je kazen, ker si gojil izdajstvo ženske, Bogu neverne, možu nezveste. Prisegel sem ti osveto, in ko ne bi mene bilo, ne bi Rosafa bila nizam-ova.“

Mustafa se ozrè v svoj grad in vidi, da res nizam hrmí v njegov in njegovih pradedov bivališče. Utrne se mu solza iz očesa in zakrije obraz s plaščem, še enkrat hoče pogledati svojega sovražnika, ali ni ga več: izginil mu je izpred oči med popotnimi.

Dopisi.

Na Dunaji 17. aprila. (Slovenski slovník) je zdaj vnovič prišel nekako na dnevni red; dovolite, da zastran tega napišem nekoliko vrstic. Poglavitno vprašanje